

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA MIASTA LUBACZÓW
na lata 2008 - 2011 z uwzględnieniem lat 2012 - 2015**

SPIS TREŚCI

SPIS TABEL

SPIS RYSUNKÓW

SPIS MAP

1. WPROWADZENIE

2. CELE PROGRAMU

3. METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU

4. ZAŁOŻENIA I UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

4.1 Polityka ekologiczna województwa podkarpackiego

4.2 Tendencje rozwojowe Miasta Lubaczów

4.3 Zmiana warunków prawnych

4.4 Wyniki raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Lubaczów

5. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

5.1 Powietrze atmosferyczne

5.2 Wody powierzchniowe

5.2.1 Zasoby wód i ich wykorzystanie

5.2.2 Jakość wód

5.2.3 Gospodarka wodno-ściekowa

5.3. Gleby

5.3.1 Stan gleb

5.3.2 Struktura użytkowania gleb

5.4 Kopaliny

5.4.1 Obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin

5.4.2 Ochrona zasobów złóż kopalin

5.5 Przyroda i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu

5.6 Lasy

5.7. Zanieczyszczenia i zagrożenia środowiska

5.7.1 Hałas

5.7.2 Zagrożenia naturalne

5.7.3 Odpady

5.7.4 Promieniowanie elektromagnetyczne

5.7.5 Poważne awarie

5.7.6 Tereny zdegradowane i zdewastowane

5.7.7 Zanieczyszczenia transgraniczne

5.7.8 Odnawialne źródła energii

6. NAKŁADY INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA W LUBACZOWIE

7. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM

7.1 Wzmocnienie instytucjonalne

7.2 Stymulowanie innowacji

7.3 Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzenie dialogu społecznego

7.4 Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym

7.5 Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska oraz zarządzania środowiskowego. Mechanizmy prawno-ekonomiczne i finansowe

8. STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY I POPRAWY STANU ŚRODOWISKA

8.1 Priorytety ekologiczne

8.2 Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych – Priorytet 1

8.2.1 Informacje ogólne

8.2.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

8.2.3 Cele krótkookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

8.2.4 Rejony koncentracji działań

8.2.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony i efektywności wykorzystania zasobów wodnych

8.2.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych

8.3 Gospodarka odpadami – priorytet 2

8.3.1 Informacje ogólne

8.3.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

8.4 Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – priorytet 3

8.4.1 Informacje ogólne

8.4.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

8.4.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

8.4.4 Rejony koncentracji działań

8.4.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie zapobiegania zagrożeniom ekologicznym

8.4.6 Działania priorytetowe w zakresie zapobiegania zagrożeniom środowiska

8.5 Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność – priorytet 4

8.5.1 Informacje ogólne

8.5.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

8.5.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

8.5.4 Rejony koncentracji działań

8.5.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

8.5.6 Działania priorytetowe w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

8.6 Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów – priorytet 5

8.6.1 Informacje ogólne

8.6.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

8.6.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

8.6.4 Rejony koncentracji działań

8.6.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów

8.6.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów

8.7 Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej – priorytet 6

8.7.1 Informacje ogólne

8.7.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

8.7.3 Cele krótkookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

8.7.4 Rejony koncentracji działań

8.7.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu

8.7.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu

8.8 Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb – priorytet 7

8.8.1 Informacje ogólne

8.8.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

8.8.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

8.8.4 Rejony koncentracji działań

8.8.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

8.8.6 Działania priorytetowe w zakresie powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

8.9 Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym – priorytet 8

8.9.1 Informacje ogólne

8.9.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

8.9.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

8.9.4 Rejony koncentracji działań

8.9.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

8.9.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

8.10 Ochrona zasobów kopalni – priorytet 9

8.10.1 Informacje ogólne

8.10.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

8.10.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

8.10.4 Rejony koncentracji działań

8.10.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony kopalni

8.10.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony kopalni

9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

9.1 Struktura zarządzania programem

9.2 Instrumenty i narzędzia realizacji Programu

9.3 Metody i częstotliwość przeprowadzania analizy realizacji ustaleń Programu

10. ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU

10.1 Informacje ogólne na temat źródeł finansowania Programu

10.2 Możliwości finansowania przedsięwzięć przez ważniejsze instrumenty finansowe

10.3 Nakłady na realizację Programu

11. INFORMACJA ZGODNIE Z WYMOGAMI USTAWY PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA

12. STRESZCZENIE

13. WYKAZ SKRÓTÓW

LITERATURA

SPIS TABEL

Tab. 1. Wielkość emisji zanieczyszczeń ze źródeł podmiotów gospodarczych na terenie Lubaczowa w 2007 r. w Mg

Tab. 2. Wielkość emisji przemysłowej w 2007 r. w kg

Tab. 3. Stan sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Mieście Lubaczów

Tab. 4. Gospodarka ściekowa w Lubaczowie

Tab. 5. Bilans dla poszczególnych grup odpadów w 2007 r. na terenie Miasta Lubaczowa 30

Tab. 6. Powstawanie i struktura gospodarki odpadami niebezpiecznymi w Lubaczowie 32

Tab. 7. Nakłady inwestycyjne realizowane przez Miasto Lubaczów w latach 2001 – 2003 38

Tab. 8. Nakłady inwestycyjne na środki trwałe w ochronie środowiska wg kierunków inwestowania

Tab. 9. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych

Tab. 10. Harmonogram realizacji i źródło finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony wód i wykorzystania zasobów wodnych

Tab. 11. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie zapobiegania zagrożeniom ekologicznym

Tab. 12. Harmonogram realizacji i źródło finansowania działań priorytetowych w zakresie zapobiegania zagrożeniom środowiska

Tab. 13. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

Tab. 14. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

Tab. 15. Ważniejsze wskaźniki w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów

Tab. 16. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie różnorodności biologicznej i krajobrazowej i zrównoważonego rozwoju lasów

Tab. 17. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu

Tab. 18. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony powietrza

Tab. 19. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

Tab. 20. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

Tab. 21. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Tab. 22. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Tab. 23. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony kopalni

Tab. 24. NAKŁADY NA REALIZACJĘ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA MIASTA LUBACZÓW

Załącz. tab. Ważniejsze zadania realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony środowiska

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Bilans dla poszczególnych grup odpadów w 2007 r. na terenie Miasta Lubaczowa w ujęciu procentowym

Rys. 2. Powstawanie i struktura gospodarki odpadami niebezpiecznymi w Mieście Lubaczów w ujęciu procentowym

Rys. 3. Nakłady inwestycyjne w Mieście Lubaczów w latach 2004 – 2007 w ujęciu Procentowym

Rys. 4. Udział w rodzajach środków na nakłady inwestycyjne w Mieście Lubaczów w latach 2004 – 2007 w ujęciu procentowym

SPIS MAP

Mapa. 1. Uwarunkowania fizjograficzne

Mapa. 2. Ochrona wód

Mapa. 3. Ochrona przed powodzią, ochrona różnorodności biologicznej

Mapa. 4. Zasoby kopalni, surowce odnawialne

Mapa. 5. Ochrona powietrza

Mapa. 6.1 Aktualny poziom hałasu komunikacyjnego – pora dnia

Mapa. 6.2 Aktualny poziom hałasu komunikacyjnego – pora nocy

Mapa. 7. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb

1. WPROWADZENIE

Program ochrony środowiska dla Miasta Lubaczowa jest wynikiem realizacji obowiązku wynikającego z art. 17 ust. 1 ustawy Prawo Ochrony Środowiska (tekst jednolity Dz. U. Nr 25, poz. 150 z 2008 r.), zwanej w dalszej treści programu ustawą.

Program uwzględnia wymagania wynikające z polityki ekologicznej Państwa, a w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe,
- poziomy celów długookresowych.

Niniejszy Program stanowi aktualizację „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Lubaczów” przyjętym przez Radę Miasta Lubaczów Uchwałą Nr 202/XXVII/2004 z dnia 17 grudnia 2004 r. i zawartej w nim polityki ekologicznej. Program przyjmuje się na okres 4 lat, z perspektywą na kolejne 4 lata.

2. CELE PROGRAMU

Nadrzędnym celem „Programu Ochrony Środowiska Miasta Lubaczowa na lata 2008 -2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015” zwanego dalej Programem jest wdrożenie polityki ekologicznej państwa i województwa podkarpackiego. Cel ten został określony w dokumencie „Polityka ekologiczna państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014”, a jego treść brzmi następująco: **„Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego”**.

Cele ekologiczne założone w Programie będą realizowane poprzez działania inwestycyjne i organizacyjne. Zadaniem inwestycji jest ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska przyrodniczego, podniesienie jakości życia mieszkańców Miasta, tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze związanym z gospodarką komunalną, zwiększenie konkurencyjności gospodarki Miasta. Działania organizacyjne pozwolą na rozwój struktur i narzędzi zarządzania środowiskiem oraz monitoringu środowiska. Zawarte w Programie działania są skierowane do wszystkich podmiotów, które mają prawno-finansowe możliwości ich podejmowania.

Program jest dokumentem strategicznym, który:

- integruje wszystkie działania zmierzające do zachowania i poprawy stanu środowiska Miasta Lubaczów,
- może stanowić podstawę wyboru priorytetów w tworzeniu programu inwestycyjnego Miasta w zakresie ochrony środowiska, finansowanego ze środków własnych oraz funduszy strukturalnych,
- uwzględnia cele strategiczne polityki województwa podkarpackiego i powiatu lubaczowskiego w zakresie ochrony środowiska.

Integralną częścią „Programu ochrony środowiska Miasta Lubaczowa na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 -2015” jest „Plan gospodarki odpadami dla Miasta Lubaczowa na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015” oraz prognoza oddziaływania na środowisko tych dokumentów.

3. METODYKA OPRAWOWANIA PROGRAMU

Cele i działania zawarte w Programie są kontynuacją polityki ekologicznej Miasta, realizowanej na podstawie Programu Ochrony Środowiska Miasta Lubaczowa przyjętym przez Radę Miasta Lubaczów Uchwałą Nr 202/XXVII/2004 z dnia 17 grudnia 2004 r.

Cele, kierunki i priorytety działań w strategii Miasta na rzecz ochrony, poprawy i racjonalnego korzystania ze środowiska zostały określone w oparciu o analizę takich elementów jak:

- polityka ekologiczna województwa podkarpackiego i powiatu lubaczowskiego,
- zasoby środowiska w Mieście,
- możliwości finansowe realizacji przedsięwzięć,
- ocena stanu środowiska w Mieście,
- powiatowe oraz gminne dokumenty strategiczne (strategie, programy, plany), ustalające kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym wynikające z integracji z Unią Europejską,
- wnioski zebrane na etapie opracowywania Programu,
- wyniki sprawozdania z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Lubaczowa z 2006 r.

Diagnoza stanu środowiska obejmuje takie zagadnienia jak:

- aktualny stan środowiska w oparciu o badania monitoringowe,

- identyfikacja problemów możliwych do rozwiązania na poziomie Miasta, w tym m.in. gospodarka odpadami, ochrona wód,
- analiza kierunków rozwojowych Miasta i ich wpływu na środowisko.

W stosunku do pierwszej wersji Programu wprowadzono zmiany polegające na:

- dostosowano hierarchię zakładanych celów do ustaleń dokumentów sporządzanych na szczeblu wojewódzkim i powiatowym,
- zmieniono mierniki (wskaźniki) realizacji programu.

Podstawowym założeniem Programu jest, aby informacje w nim zawarte były łatwe do zweryfikowania i pochodziły z ogólnie dostępnych źródeł. Informacje o stanie środowiska oparto na wynikach badań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Urzędu Statystycznego w Rzeszowie oraz ewidencjach prowadzonych przez podmioty z terenu Miasta korzystające ze środowiska.

Projekt Programu zgodnie z art. 17 ust. 4 oraz art. 34 ustawy Prawo ochrony środowiska został poddany konsultacjom społecznym. W Programie uwzględnione zostały ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opinia Zarządu Powiatu Lubaczowskiego.

Projekt Programu:

1. uzyskał uchwałę Zarządu Powiatu Lubaczowskiego Nr 45/276/08 z dnia 28 października 2008 roku
2. został udostępniony do konsultacji społecznych – do dnia 30 września 2008 r. – zapewniono możliwość składania wniosków i uwag do projektu Programu – uwagi i wnioski nie wpłynęły

4. ZAŁOŻENIA I UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

4.1 Polityka ekologiczna województwa podkarpackiego

Polityka ekologiczna województwa podkarpackiego wynika z dokumentów przyjętych na szczeblu krajowym dotyczących polityki ekologicznej państwa, których nadrzędnym celem jest **zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrody i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.**

Podstawą polityki ekologicznej województwa podkarpackiego oraz powiatu lubaczowskiego przyjętą w dokumentach wojewódzkich, tj. „Programie Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015” oraz „Strategii Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego” jest zrównoważony rozwój gospodarczy.

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w Mieście Lubaczów od wielu lat zmierzają do:

- 1) poprawy jakości wszystkich elementów środowiska,
- 2) osiągnięcie bezpieczeństwa ekologicznego, w tym zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki Miasta oraz ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i środowisko,
- 3) utrzymanie i zwiększenie stabilności ekosystemów,
- 4) rozwój gospodarczy Miasta w oparciu o zasoby naturalne i kulturowe Miasta i regionu,
- 5) zapewnienie dostępu społeczeństwa do informacji o środowisku, udział w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska,
- 6) zapewnienie zgodności polityki ekologicznej z kierunkami i zakresem działań wynikających z polityki ekologicznej w ramach Unii Europejskiej.

Prowadzony coroczny monitoring jakości środowiska w ramach województwa podkarpackiego wskazuje na systematyczną poprawę jakości takich elementów środowiska w rejonie Miasta Lubaczowa, jak: powietrze w wybranych wskaźnikach, gleby. Aktualny stan jakości środowiska wskazuje, że nadal wymagają rozwiązania następujące problemy w Mieście Lubaczów:

- niezadawalająca jakość wód płynących poniżej Miasta,
- niezadawalająca gospodarka odpadami,
- zagrożenia związane z transportem, głównie hałas i wibracje,
- zachowanie istniejących walorów przyrodniczych i ich racjonalne wykorzystanie,

- bardzo niski udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
- konflikty na styku ochrona przyrody a rozwój inwestycyjny, zwłaszcza w sytuacji ograniczonych nakładów na ochronę przyrody.

4.2 Tendencje rozwojowe Miasta Lubaczów

Miasto Lubaczów jest słabo zurbanizowane. Obszar Miasta zajmuje powierzchnię 25,74 km², co stanowi około 2% powierzchni powiatu lubaczowskiego. Gmina miejska Lubaczów graniczy z gminą wiejską Lubaczów od strony północnej, wschodniej i południowej, od zachodu z gminą Oleszyce i od północy na wąskim odcinku z gminą Cieszanów.

Miasto Lubaczów na koniec 2007 roku liczyło 12 611 mieszkańców, co stanowi 22,1% ludności powiatu lubaczowskiego i 0,6% ludności woj. podkarpackiego. W roku 2007 liczba ludności zmniejszyła się o 632 osoby w porównaniu z rokiem 2003. Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia obserwuje się systematyczny spadek ludności spowodowany ujemnym saldem migracji. Średnia gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 489,94 osoby i jest najwyższą w całym powiecie lubaczowskim. Prognozuje się, że w 2015 r. liczba ludności Miasta spadnie do 12 100 osób, tj. do 21,6% ludności powiatu lubaczowskiego.

Kondycja zdrowotna mieszkańców Miasta jest dość dobra i nie odbiega od średniej wojewódzkiej.

Analiza poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego wykazała, że Miasto Lubaczów charakteryzuje:

- średni niski dochód na mieszkańca, poniżej średniej wojewódzkiej i powiatowej,
- niska wydajność pracy,
- bardzo duży udział drobnych podmiotów gospodarczych, przy braku dużych podmiotów przemysłowych,
- duży udział infrastruktury technicznej i komunikacyjnej w złym stanie,
- niski poziom zabezpieczenia przeciwpowodziowego.

Rozwój i konkurencyjność Miasta Lubaczów opierać się będzie o sektor usług oraz dalszy rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Służyć temu będą działania w sferze infrastruktury – poprawa jakości wody na potrzeby ludności, modernizacja tras komunikacyjnych, budowa ośrodków sportowo-rekreacyjnych.

Strategicznym, nadrzędnym, wieloletnim dokumentem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiącym podstawę dla strategii i programów samorządowych jest **Strategia Rozwoju Kraju** na lata 2007 – 2015. Określony w niej kierunek polityki regionalnej dla województwa podkarpackiego obejmuje m.in. „Polityka regionalna będzie także podtrzymywała współpracę transgraniczną. Wspierana będzie rozbudowa istniejących oraz budowa nowych przejść granicznych z Ukrainą oraz budowa centrów logistycznych w oparciu o istniejące układy komunikacyjne. Specyfika Podkarpacia wymaga wzmocnienia małych miast, które będą stanowić lokalne centra rozwoju, przede wszystkim w zakresie różnego rodzaju usług. Istotną kwestią będzie również budowa systemu ochrony przeciwpowodziowej”.

Wybrane kierunki ustalone dla województwa podkarpackiego będą realizowane w granicach Miasta Lubaczów w zakresie rozwoju małych miast.

Zadania wynikające z dokumentów krajowych, wojewódzkich i powiatowych zostały uwzględnione w „Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Lubaczów na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 - 2015”

4.3 Zmiana warunków prawnych

W okresie od uchwalenia Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Lubaczów nastąpiło dalsze dostosowanie obowiązujących przepisów prawnych, krajowych do wymogów unijnych, zwłaszcza w dziedzinie ochrony środowiska.

Stan prawny ustala m.in. zakres działań na rzecz środowiska przyrodniczego oraz kompetencje jednostek administracyjnych realizujących te zadania. Z dniem 1 stycznia 2008 roku kompetencje wojewody wynikające z ustawy prawo ochrony środowiska przeszły do kompetencji marszałka województwa. Zmiany nie objęły szczebla administracji gminnej.

4.4 Wyniki raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Lubaczów

Z wykonania Programu wynika, że realizacja zadań w nim zawartych winna być kontynuowana, ze względu na założone długookresowe cele oraz zmianę uwarunkowań prawnych (zmiana dokumentów polityki ekologicznej państwa i województwa podkarpackiego, zmiana przepisów prawnych, nowy okres finansowania inwestycji dotowanych z Unii Europejskiej).

Prowadzona obecnie aktualizacja ma również na celu korektę części mierników realizacji celów założonych w Programie. Część z tych mierników jest uzyskana z Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie, a część bezpośrednio od podmiotów korzystających ze środowiska.

5. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

5.1 Powietrze atmosferyczne

Powiat lubaczowski należy do jednego z najbardziej czystych rejonów w województwie podkarpackim. Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza są procesy energetycznego spalania paliw i komunikacja. Największy udział w emisji zanieczyszczeń ma sektor komunalno-bytowy. Emisja zanieczyszczeń specyficznych, jest niewielka i związana głównie z rozwojem motoryzacji oraz zakładami przemysłowymi o znaczeniu ponadlokalnym.

W tabeli niżej zestawia się emisję zanieczyszczeń gazowych w Lubaczowie w 2007 r. uzyskaną bezpośrednio od podmiotów gospodarczych [Mg].

Tabela 1. Wielkość emisji zanieczyszczeń ze źródeł podmiotów gospodarczych na terenie Lubaczowa w 2007 r. w Mg

Obszar	Ogółem	SO ₂	NO ₂	CO	Inne	Pyły ogółem
Miasto Lubaczów	120,43	22,7	4,37	82,3	0,26	10,8
Paleniska domowe mieszkańców	1125,46	140,8	9,5	825,0	36,16	114,0
Razem:	1 245,9	163,5	13,87	907,3	36,39	124,8

W porównaniu z rokiem 2003 nastąpił spadek emisji zanieczyszczeń pochodzącej od pomiotów gospodarczych głównie ze względu na zmianę paliwa w źródłach energetycznych Spółdzielni Mieszkaniowej z węgla kamiennego na gaz ziemny oraz likwidację Spółdzielni Mleczarskiej. Ogółem spadek wynosi ok. – **80 Mg** rocznie zanieczyszczeń gazowych i pyłowych. Nie nastąpiła zmiana w wielkości emisji ze źródeł domowych.

W emisji zanieczyszczeń gazowych największy udział, bo aż 79,0% miał tlenek węgla, zaś najmniejszy – tlenki azotu 1,4%.

Z danych zawartych w tabeli wynika, że głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest niska emisja z palenisk domowych.

Emisja przemysłowa na terenie Miasta Lubaczowa jest pomijalnie mała. Jej źródłem jest HSW Zakład Maszyn Budowlanych Sp. z o.o. z procesów lakierowania, Zakład Wytwarzania Galanterii oraz „INWASTOL” Zakład Pracy Chronionej Adam Grzebyk. W tabeli niżej zestawia się wielkość emisji z podanych źródeł.

Tabela 2. Wielkość emisji przemysłowej w 2007 r. w kg

Rodzaj substancji zanieczyszczającej	Ilość roczna w kg
Alkohol butylowy	40,5
Etoksyetanol	33,8
Benzyna	32,8
Chlorowodór	302,0
Cyjanowodór	6,0
Farbasol	3,8
Ksilen	200,5
Octan butylu	28,8
Octan etylu	0,5
Toluen	10,3

Z danych zawartych w tabeli wynika, że emisja zanieczyszczeń specyficznych z procesów przemysłowych jest stosunkowo mała.

W ocenie ogólnej Miasto nie posiada znaczących źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza. Główny udział ma emisja z niskich kominów gospodarstw domowych. Decydującym źródłem emisji zanieczyszczeń jest energetyczne spalanie paliw stałych z przewagą węgla kamiennego, w mniejszych ilościach spalany jest koks i drewno.

Ocena jakości powietrza na terenie całego kraju dokonywana jest w ramach monitoringu państwowego. Wyniki oceny stanu jakości powietrza w ostatnich latach na terenie obszaru województwa podkarpackiego, obejmujące również Miasto Lubaczów, są przedstawiane w opracowaniach Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie - Wydział Monitoringu Środowiska pn. „Ocena roczna jakości powietrza w województwie podkarpackim”.

Wartości stężeń średniorocznych na terenie Miasta Lubaczów w 2007 r. przedstawione w w/w opracowaniu nie przekraczają:

- dla dwutlenku siarki - 5,0 – 5,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- dla dwutlenku azotu - 20 - 24 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- dla pyłu zawieszonego PM-10 - 12 - 14 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- dla bezno(a)pirenu - 1 – 1,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

Opracowanie zawiera również wyniki klasyfikacji stref w poszczególnych rodzajach zanieczyszczeń ze względu na ochronę zdrowia, jak również ze względu na ochronę roślin. Miasto Lubaczów znajduje się w strefie jarosławsko-lubaczowskiej.

Wyniki klasyfikacji ze względu na ochronę zdrowia

Dwutlenek siarki

Na terenie Lubaczowa w strefie jarosławsko-lubaczowskiej jak i w całym województwie podkarpackim w 2007 roku nie stwierdzono przekroczeń stężeń 24-godzinnych, ani stężeń średniorocznych SO_2 .

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki dla kryterium ochrony zdrowia, strefa jarosławsko-lubaczowska, w której położony jest Lubaczów została zakwalifikowana do klasy A.

Dwutlenek azotu

Na podstawie analiz wyników pomiarów za 2007 rok nie stwierdzono żadnych przekroczeń stężeń 24-godzinnych dwutlenku azotu na terenie województwa podkarpackiego.

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia dwutlenkiem azotu dla kryterium ochrony zdrowia, strefa jarosławsko-lubaczowska, w której leży Lubaczów została zakwalifikowana do klasy A.

Pył zawieszony PM10

Na podstawie wyników pomiarów uzyskanych z wybranych stacji pomiaru pyłu za 2007 rok, sporządzono mapę z rozkładem stężeń pyłu na terenie województwa podkarpackiego.

Średnioroczne stężenia pyłu w Lubaczowie nie przekraczają wartości 14 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia pyłem PM10 dla kryterium ochrony zdrowia, strefa jarosławsko-lubaczowska w której położony jest Lubaczów została zakwalifikowana do klasy A.

Benzen

Wyniki stężeń benzenu uzyskano głównie z pomiarów pasywnych. Na terenie Lubaczowa należącego do strefy jarosławsko-lubaczowskiej oszacowane stężenie w roku kalendarzowym dla benzenu wynosi do 1,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia benzenem dla kryterium ochrony zdrowia, strefa jarosławsko-lubaczowska, w której jest położone Miasto Lubaczów została zakwalifikowana do klasy A.

Ołów

Na podstawie pomiarów okresowych w pyłe zawieszonym na stacjach pomiarowych oszacowano stężenia ołowiu w powietrzu na terenie województwa podkarpackiego jako bardzo niskie.

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia ołowiem dla kryterium ochrony zdrowia, strefa jarosławsko-lubaczowska została zakwalifikowana do klasy A.

Tlenek węgla

Na podstawie tych pomiarów wszystkie strefy w województwie podkarpackim w tym strefa jarosławsko-lubaczowska, w której leży Miasto Lubaczów zostały zakwalifikowane pod względem zanieczyszczenia tlenkiem węgla dla kryterium ochrony zdrowia do klasy A.

Metale ciężkie i benzen

Na podstawie analizy stężeń metali ciężkich (kadm, ołów, nikiel, arsen) i benzenu wszystkie strefy w województwie podkarpackim w tym strefa jarosławsko-lubaczowska zostały zakwalifikowane pod względem zanieczyszczenia metalami ciężkimi i benzenem dla kryterium ochrony zdrowia do klasy A.

Wyniki klasyfikacji ze względu na ochronę roślin

Dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, ozon

Stężenia średnioroczne SO₂, NO₂ i ozonu ze względu na kryteria oceny ustanowione w celu ochrony roślin na terenie województwa podkarpackiego w 2007 roku były niższe do wartości stężeń dopuszczalnych.

Wobec powyższego pod względem zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu i ozonem dla kryterium ochrony roślin, strefa jarosławsko-lubaczowska, na której jest położone Miasto Lubaczów została zakwalifikowana do klasy A.

Miasto Lubaczów wchodzące w skład strefy jarosławsko-lubaczowskiej w kwalifikacji stref zarówno ze względu na kryterium ochrony zdrowia i kryterium ochrony roślin znajduje się w strefie „A”, w której obowiązują najwyższe wymogi dla jakości powietrza. W strefie tej nie występują przekroczenia wartości dopuszczalnej standardów jakości powietrza dla ustalonych kryteriów.

Strefa klasy A uznana jest za najczystsza, gdzie najwyższe stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają dolnego progu oszacowania. Na przestrzeni ostatnich kilku lat stan jakości powietrza utrzymuje się w podanych granicach. Na jakość życia mieszkańców Miasta, coraz bardziej znacząco wpływa zwiększona emisja komunikacyjna. Brak punktu pomiarowego nie pozwala na jednoznaczne określenie skali zjawiska. Ocenę jakości powietrza wg stanu na rok 2007 obrazuje Mapa nr 5.

Ochrona powietrza wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz przepisów wykonawczych do ustawy, uwzględniających praktycznie wszystkie obowiązujące dyrektywy Unii Europejskiej w tym zakresie. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom powietrza polega na zapobieganiu lub ograniczaniu zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza.

Z dokumentu podstawowego określającego wymagania dotyczące oceny i zarządzania jakością powietrza w krajach Unii Europejskiej - dyrektywy 96/62/WE z dnia 27 września 1996 r. w sprawie oceny i zarządzania jakością otaczającego powietrza, zwaną dyrektywą ramową oraz 3 dyrektywami związanymi z nią, a dotyczących wybranych zanieczyszczeń wynika, że celem działań z tego zakresu jest m.in.:

- utrzymanie jakości powietrza na obszarach, gdzie jest ona wystarczająca.

W oparciu o cytowane dyrektywy, rozpoczęto badania: arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w pyłe PM₁₀. Wstępna ocena za 2007 r. stężeń metali ciężkich w powietrzu w strefie jarosławsko-lubaczowskiej nie wykazała przekroczeń tych metali. Planowane jest dalsze poszerzenie obowiązku pomiarów i ocen o pył PM_{2,5}.

W związku z wejściem w życie w końcu sierpnia 2007 r. ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz. 587 z 2007 r.) zostały wprowadzone m.in. zmiany w zakresie jakości powietrza i klasyfikacji stref. Zmiany obejmują przede wszystkim wprowadzenie dla niektórych substancji poziomów dopuszczalnych (standardów jakości powietrza), poziomów docelowych i poziomów celu długoterminowego, oraz metody i zakres dokonywania ocen jakości powietrza. Wymienione uregulowania zostały wprowadzone w przepisach wykonawczych do cytowanej ustawy.

Miasto Lubaczów w minimalnym stopniu uczestniczyło w ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych (CO₂, metanu, N₂O, HFCs, PFCs, SF₆) ze względu na zmianę paliwa przez Spółdzielnię Mieszkaniową. Oszacowano ograniczenie tych gazów granicach 1014,4 Mg w roku 2007 w porównaniu z rokiem 2003.

Na terenie Miasta brak jest dużych instalacji objętych krajowym systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych oraz dużych źródeł spalania paliw.

Miasto Lubaczów, jak i województwo podkarpackie jest zobowiązane do włączenia się w wypełnianie krajowych celów polityki klimatycznej, głównie przez rozwój odnawialnych źródeł energii i wzrostu efektywności ich wykorzystania. Z Konwencji wiedeńskiej i Protokołu montrealskiego oraz przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2004 r. o substancjach zubażających warstwę ozonową, wynikają obowiązki dotyczące substancji stosowanych w instalacjach i urządzeniach chłodniczych i klimatyzacyjnych. Przestrzeganie obowiązków z tego zakresu znajduje się w kompetencji organów kontroli środowiska (WIOŚ).

5.2 Wody powierzchniowe

5.2.1 Zasoby wód i ich wykorzystanie

Zasoby wód powierzchniowych

Miasto Lubaczów leży w dorzeczu Sanu, którego dopływami są rzeki przepływające przez Miasto: Lubaczówka i jej prawobrzeżny dopływ Sołotwa. Administratorem rzek jest Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie.

Rejon Miasta Lubaczowa charakteryzuje się brakiem większych zbiorników wód stojących.

Wielkość zasobów wód powierzchniowych jest niestabilna, problemem jest też ich dyspozycyjność wynikająca ze zróżnicowania warunków hydrologicznych w poszczególnych latach i dużej zmienności w czasie. W ciągu roku maksymalny odpływ w rzekach występuje w miesiącach marzec-kwiecień, minimalny we wrześniu. Wezbrania są wynikiem roztopów lub intensywnych opadów. Wezbrania opadowe cechuje wyższa kulminacja fali powodziowej oraz krótszy czas jej trwania, a wezbrania roztopowe odwrotnie: są dłuższe lecz o niższej fali powodziowej. Miasto nie wykorzystuje zasobów wód powierzchniowych do zaopatrzenia ludności w wodę, podmioty gospodarcze również nie pobierają wody powierzchniowej.

Zasoby wodne rzeki Lubaczówki w profilu wodowskazowym poniżej Miasta Lubaczów wynoszą – 109,4 mln m³/rok.

Zasoby wód podziemnych

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych możliwe do wykorzystania dla celów gospodarczych i mające największe znaczenie związane są z wielkimi jednostkami geologicznymi, stanowiącymi jednocześnie regiony hydrologiczne.

Większość zasobów wodnych znajduje się w Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych (GZWP), które powinny być objęte najwyższą formą ochrony (ONO) lub wysoką ochroną (OWO).

Udokumentowane zasoby wód podziemnych Miasta Lubaczowa związane są z GZWP nr 428 – „Dolina Kopalna Biłgoraj – Lubaczów” o powierzchni 290 km² w granicach województwa podkarpackiego i zasobach szacowanych na 76,2 tys. m³/d w utworach czwartorzędowych, z warstwą wodonośną na głębokości 10 - 65m. Miasto Lubaczów położone jest w znacznej części w granicach GZWP nr 428 na pow. ok. 7,5 km² (29,1% powierzchni Miasta), a wraz ze strefą ochronną ok. 85% powierzchni Miasta.

W granicach zbiornika występują dwa poziomy wodonośne:

- I. na głębokości 1 – 2m od powierzchni terenu o swobodnym zwierciadle wody,
- II. na głębokości 10m od powierzchni terenu o napiętym zwierciadle wody, które stabilizuje się na poziomie zwierciadła I poziomu wodonośnego, czyli 1 – 2m od powierzchni terenu.

Zbiornik ten obejmuje oprócz Miasta Lubaczów, gminy: Cieszanów, Stary Dzików i Oleszyce.

Wykorzystanie zasobów wodnych

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę są wody podziemne, Miasto Lubaczów nie pobiera wód powierzchniowych do celów pitnych i gospodarczych. Ogółem w 2007 r. na potrzeby mieszkańców i podmiotów gospodarczych pobrano – 733,24 tys. m³ wody, co stanowi – 1,6% poboru wody w województwie podkarpackim. W porównaniu z okresem wcześniejszym nastąpił spadek zużycia wody w granicach – 16,2 tys. m³ w ciągu roku, czyli o ok. 2,2%. Udział przemysłu w poborze wody stanowi ok. 0,5%, natomiast 99,5% wody zużywane jest na cele bytowe ludności. Jakość wody o parametrach pitnych będzie w pełni zapewniona po zakończeniu modernizacji stacji uzdatniania wody.

Wskaźnik poboru wody w 2007 r. wyniósł – 0,159 m³/mieszkańca/rok i wykazuje wzrost w porównaniu z rokiem 2003, w którym wskaźnik ten wynosił – 0,155 m³/miesz./rok, rocznie wskaźnik kształtuje się następująco: 58,14 m³/miesz./rok w 2007 r. i 56,6 m³/miesz./rok w 2003 r.

5.2.2 Jakość wód

Wody powierzchniowe

Jakość wód powierzchniowych jest kontrolowana w ramach państwowego monitoringu przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, zgodnie z „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska na rok 2007”. Badania prowadzono wg zasad ustalonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej 2000/60/WE. Jakość wód powierzchniowych jest oceniana w pięciu klasach czystości.

W 2007 roku jakość wód Lubaczówki kontrolowana była na odcinku od granicy z Ukrainą do ujścia rzeki San w dwóch przekrojach: przy granicy w m. Budomierzu oraz poniżej Lubaczowa w miejscowości Szczutków.

Na podstawie uzyskanych wyników stwierdzono, że rzeka Lubaczówka wprowadza na teren Polski, czyli powyżej Miasta Lubaczowa wody III klasy czystości wg klasyfikacji ogólnej, a poniżej Miasta wody rzeki odpowiadały IV klasie czystości w klasyfikacji ogólnej. Wskaźnikami decydującymi o jakości wody była bakteriologia oraz barwa i zapach. W porównaniu z rokiem wcześniejszym nie nastąpiły zmiany w jakości wody w granicach Miasta Lubaczów. Na jakość wody w przekroju badanym poniżej Miasta Lubaczowa wpływ mają również wody dopływów rzek: Sołotwy i Przerwy.

Rodzaj wskaźników decydujących o jakości wody rzeki Lubaczówki wskazuje na wpływ źródeł związanych z bytowaniem ludności.

Badania wód prowadzone pod kątem przydatności bytowania w nich ryb wykazały nie przydatność wód Lubaczówki do tego celu na odcinku od granicy Państwa do punktu kontrolnego poniżej Miasta Lubaczów. Wskaźnikami dyskwalifikującymi wody rzeki były związki azotu i fosforu, których źródłem są również m.in. spływy z pól uprawnych.

Wody podziemne

Jakość wód podziemnych kontrolowana jest w ramach sieci krajowej monitoringu Przez Państwowy Instytut Geologiczny. Zadaniem sieci jest stała kontrola jakości wód podziemnych we wszystkich poziomach użytkowania. Na terenie Miasta brak jest punktu kontrolnego w ramach tej sieci badań.

Krajowy monitoring jakości wód podziemnych nie uwzględnia stanowiska kontrolnego w granicach GZWP Nr 428, stąd brak aktualnych danych o ich jakości. Wg wcześniejszych badań jakość wód zbiornika generalnie spełniała wymogi I i II klasy jakości. W rejonie Lubaczowa w wodzie podziemnej występują przekroczenia w azotanach i azotynach, które wskazują na lokalne antropogeniczne źródła ich zanieczyszczenia. W ocenie WIOŚ podwyższona zawartość związków azotowych w wodzie podziemnej związana jest z terenami zabudowanymi i wadliwą infrastrukturą wodno-kanalizacyjną. Monitoring w rejonie składowiska odpadów komunalnych nie wykazuje przekroczeń w wodach podziemnych badanych wskaźników.

5.2.3 Gospodarka wodno- ściekowa

Gospodarka ściekowa

Głównymi źródłami zanieczyszczenia wód powierzchniowych o wyraźnie antropogenicznym charakterze są ścieki komunalne i przemysłowe. Znaczący wpływ mają również spływy powierzchniowe, szczególnie z terenów stanowiących grunty orne.

Według danych użytkownika oczyszczalni ścieków w Lubaczowie, emisja ścieków komunalnych i przemysłowych do wód powierzchniowych w 2007 r. wyniosła 675,38 dam³, w tym ścieki komunalne 450,0 dam³. Miasto, jak również zakłady przemysłowe nie odprowadzają nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych. W porównaniu z rokiem 2003 nastąpił spadek ilości odprowadzanych ścieków o 74,0 dam³ rocznie, w tym komunalnych o 25,6 dam³. Spadek ilości odprowadzanych ścieków jest wynikiem oszczędności w zużyciu wody, mimo kolejnych przyłączeń do oczyszczalni domostw z Miasta, jak również z gminy Lubaczów.

Tabela 3. Stan sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Mieście Lubaczów

Miasto	Sieć w km		Stopień zwodociągowania [%]	Stopień skanalizowania [%]
	wodociągowa	kanalizacyjna		
m. Lubaczów	38,1	53,1	99,9	75,0

Stan techniczny mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków m. Lubaczowa jest bardzo dobry i nie wymaga modernizacji. Problemem jest w dalszym ciągu brak magistrali przesyłowych uniemożliwiających doprowadzanie wszystkich ścieków do oczyszczalni.

Tabela 4. Gospodarka ściekowa w Lubaczowie

Oczyszczalnia ścieków

Typ	Max. przepustowość w m ³ /d	Stan Techniczny	Ilość odprowadzanych ścieków w m ³ /d	Liczba obsługiwanych domostw
Mechaniczno-biologiczna	2 660	bardzo dobry	2009,0	900

Do kanalizacji w Mieście jest włączonych ok. 75% mieszkańców. Prowadzone w ostatnim okresie działania inwestycyjne polegające na budowie kolejnych odcinków kanalizacji komunalnej będą kontynuowane. Aktualny stan gospodarki wodno-ściekowej zawiera Mapa Nr 2

5.3 Gleby

5.3.1 Stan gleb

W oparciu o wyniki monitoringu krajowego gleb, WIOŚ w Rzeszowie dokonał oceny jakości gleb w województwie podkarpackim w latach 1995 – 2005. Badania obejmowały różne cechy gleb użytkowanych rolniczo, a zwłaszcza właściwości chemicznych oraz ich zmian. W powiecie lubaczowskim brak jest punktu badań gleb, najbliższy punkt jest zlokalizowany w miejscowości Zapałów, powiat jarosławski.

W rejonie Lubaczowa występują gleby zaliczane do II-VI klasy bonitacyjnej i są to gleby brunatne wytworzone z piasków przewarstwionych mułkami lessowymi oraz pseudobielicowe i bielicowe wytworzone z utworów pyłowych.

Gleby klas II-III zajmują powierzchnię 864 ha i stanowią 47,3% ogólnej powierzchni. Gleby klasy IV zajmują 636 ha (34,8%), zaś gleby klasy V-VI - 325 ha (17,9%).

Gleby pochodzenia organicznego, do których należą torfy i mursze ze względu na ich ustawową ochronę nie mogą być przeznaczane na cele niezwiązane z rolnictwem. Również ochrony wymagają gleby klas II – III pochodzenia organicznego, które w granicach Miasta zajmują ok. 45% użytków rolnych.

Stan gleb Miasta jest na ogół dobry. Badania monitoringowe wykazały lekko kwaśny odczyn gleb w granicach powiatu lubaczowskiego i dlatego wskazane jest ich wapnowanie. Nie stwierdzono nadmiernego zasolenia gleb, ani zanieczyszczenia metalami ciężkimi (kadm, miedź, nikiel, ołów, cynk). Badania zawartości siarki siarczanowej oraz węglowodorów aromatycznych (WWA) również nie wykazały zanieczyszczenia tymi związkami.

Wartość użytkowa gruntów ornych na terenie Miasta Lubaczowa zostaje obniżona przez występującą erozję wodno powierchniową. Ze względu na warunki fizjograficzne, a zwłaszcza powierzchnię w miarę wyrównaną, na terenie m. Lubaczowa nasilenie procesów denudacyjnych (spłukiwanie i erozja liniowa) jest niewielkie, dlatego ilość gleb ulegających erozji jest nieznaczna. Osuwiska w granicach Miasta nie występują.

Zanieczyszczenia gleb w granicach Miasta Lubaczowa mają charakter punktowy, emisja z większych zakładów przemysłowych oraz liniowy - wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

5.3.2 Struktura użytkowania gleb

Według danych WUS w Rzeszowie w 2007 roku powierzchnia użytków rolnych m. Lubaczów wynosiła 1 873 ha, co stanowiło 72,8% powierzchni administracyjnej Miasta. W strukturze użytkowania gruntów rolnych w Lubaczowie - 62,0% stanowią grunty orne (1 161 ha), sady 0,4% (7 ha), użytki zielone 32,1% (601 ha), nieużytki – 2,6% (49 ha).

Lasy i grunty leśne zajmują 304 ha, co stanowi 11,8% obszaru miejskiego. Tereny zabudowy zajmują – 12,6% powierzchni Miasta.

Wartość przyrodnicza gleb występujących na terenie Lubaczowa jest wysoka, a małe zanieczyszczenie powoduje, że stan środowiska naturalnego jest dobry. Takie warunki środowiska naturalnego pozwalają na uprawę roślin zbożowych, które zajmują 75,0% powierzchni gruntów rolnych.

Negatywny wpływ na kształt obecnej struktury obszarowej gospodarstw wywiera duże rozproszenie gospodarstw, przeciętne gospodarstwo składa się z kilku do kilkunastu działek. Ponad 44% stanowią gospodarstwa o powierzchni do 1 ha. Pod względem własności jest to w 100% sektor prywatny.

5.4 Kopaliny

5.4.1 Obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin

Złóża surowców mineralnych występujących na terenie m. Lubaczowa obejmują jedną zasadniczą grupę - surowce energetyczne.

Złóża surowców energetycznych

W granicach administracyjnych Miasta występują złoża gazu ziemnego, dla których ustanowiony został obszar górniczy „Lubaczów – 1”. Obszar związany jest z południowo - zachodnią częścią Miasta.

Łączna powierzchnia terenu górniczego wynosi 5 908 ha, z czego na Miasto przypada ok. 200 ha, co stanowi – ok. 8% terenu Miasta, a 3,5% obszaru górniczego. W granicach Miasta nie występuje górnicza infrastruktura kopalniana (gazociągi, odwierty gazowe).

W obszarze górniczym „Lubaczów – 1” gaz ziemny jest gazem wysokometanowym (od 70 - 98,8% metanu), o niskiej zawartości azotu (od 3 - 7,5%), wydobywany przez Sanocki Zakład Górnictwa Nafty i Gazu.

5.4.2 Ochrona zasobów złóż kopalin

W celu ochrony istniejących złóż kopalin oraz zabezpieczenia ich przed rabunkowym i niekontrolowanym wydobywaniem, na wydobywanie kopalin ze złóż udzielane są koncesje.

Obszar Górniczy gazu „Lubaczów-1” został ustanowiony decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11.07.1994 r. – znak Gosm/1533/C/94 o łącznej powierzchni 5 908 ha.

Na eksploatację kopaliny została wydana koncesja nr 110/94 o treści ustalonej decyzją Ministra OŚiZN z dnia 30.03.1995 r. znak: BKGo/MN/95/453 na okres 25 lat. Szacunkowe wykorzystanie złoża wynosi ok. 95%. Lokalizację kopaliny zawiera Mapa nr 4.

5.5 Przyroda i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu

Środowisko przyrodnicze Miasta Lubaczowa poza terenami zabudowanymi jest dobrze zachowane. Ze względu na funkcję Miasta, nie posiada terenów objętych prawnymi formami ochrony przyrody.

W granicach Miasta znajduje się 9 szt. pomników przyrody.

Na terenie Miasta znajduje się teren, który może być uznany za użytek ekologiczny, zasługujący na ochronę pozostałości ekosystemów z cennymi typami siedlisk roślinnych.

Korytarze ekologiczne

Rejon Lubaczowa posiada warunki do uznania terenów za korytarze ekologiczne. W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta Lubaczowa” uznano za korytarze ekologiczne – obszary zalewowe dolin rzek: Sołotwy i Lubaczówki. Przebieg korytarzy ekologicznych pokrywa się prawie z przebiegiem granicy zalewu wielkiej wody powodziowej Q1%. Na tym obszarze obowiązuje zakaz wprowadzania zmian w krajobrazie. Studium ustaliło minimalny udział „powierzchni biologicznie czynnych” w Mieście w wysokości 30%. Równocześnie ochronie podlegają istniejące powierzchnie zielone – 2 parki o powierzchni 4 ha oraz starodrzew.

5.6. Lasy

Lasy stanowią główny czynnik równowagi ekologicznej, siedlisko większości gatunków roślin i zwierząt, a także mają istotne znaczenie dla stanu zdrowia człowieka. W granicach administracyjnych Miasta lasy zajmują 304 ha, co stanowi – 11,8% powierzchni Miasta.

Miejskie tereny leśne w Lubaczowie obejmują:

- jeden większy kompleks występujący na południowym obrzeżu Miasta w rejonie dzielnicy Mazury,
- kilkanaście niewielkich zagajników i zadrzewień śródpolnych występujących na południe od Lubaczówki.

W zbiorowiskach leśnych dominuje drzewostan sosnowy z domieszką dębu szypułkowego, buka, brzozy brodawkowatej i olszy czarnej. Są to lasy należące zarówno do Skarbu Państwa, jak i do prywatnych właścicieli. Główny kompleks leśny stanowi własność Skarbu Państwa - grunty Lasów Państwowych – 250,6 ha, Agencja Nieruchomości Rolnych posiada 7 ha, osoby fizyczne – 43,4 ha, kościoły – 1 ha i grunty powiatu – 2 ha.

Stan zdrowotny lasów w granicach Miasta ocenia się jako dobry, nie stwierdza się uszkodzeń drzewostanów oddziaływaniem emisji gazów i pyłów.

Lasy w granicach Miasta pełnią funkcję ochronną.

W 2004 r. podjęto działania dostosowawczego krajowego monitoringu do wymogów unijnych w zakresie wpływu środowiska na lasy i odwrotnie.

Ochrona zasobów leśnych w warunkach gospodarki rynkowej i związane z tym konflikty społeczne, wymaga wypracowania procedur negocjowania warunków ochrony oraz nowych instrumentów, zwłaszcza ekonomicznych, które pozwolą na racjonalną gospodarkę leśną z równoczesną ich ochroną.

Istotne znaczenie dla stanu lasów i polityki leśnej na terenie Miasta Lubaczów mają takie czynniki jak:

- stale wzrastająca lesistość – obecnie – 11,8%,
- zdecydowana przewaga lasów publicznych – 81,2%,
- uznanie funkcji ochronnej lasów w obrębie Miasta,
- stale wrastający udział gatunków drzew liściastych w drzewostanach,
- plan zagospodarowania lasów prywatnych w opracowaniu przez Starostę Powiatu Lubaczowskiego.

Zagrożeniem dla lasów są pożary, spowodowane często przez wypalanie traw oraz penetrację turystyczną, a w okresie zimowym również śniegołomy.

5.7. Zanieczyszczenia i zagrożenia środowiska

5.7.1 Hałas

Hałas obecnie staje się jednym z głównych zanieczyszczeń środowiska. Prowadzone badania hałasu w województwie podkarpackim wskazują na poszerzanie się obszarów zagrożonych hałasem.

Miasto Lubaczów, podobnie jak województwo podkarpackie należy do średnio zagrożonych hałasem. Na terenie Miasta największe zagrożenie hałasem występuje ze strony hałasu drogowego, następnie przemysłowego i kolejowego.

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny jest dominującym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska w Mieście. Gwałtowny rozwój motoryzacji w ostatnim okresie oraz nasilenie transportu drogowego spowodowały pogorszenie klimatu akustycznego, zwłaszcza w centrach miast oraz w Miastach położonych przy szlakach tranzytowych.

Pomiary monitoringowe hałasu komunikacyjnego w Lubaczowie przeprowadzono w 2005 r. Punkty pomiarowe zlokalizowano przy ulicach biegnących przez centrum Miasta, wlotowych, wylotowych, osiedlowych i przy szpitalu. Na 15 punktów pomiarowych, przekroczenia dopuszczalnego poziomu w dzień (60 dB) stwierdzono w 14 punktach, natomiast w nocy (50 dB) w 13 punktach. Natężenie ruchu pojazdów wynosiło od 91 – 598 pojazdów/godzinę w dzień, w tym udział pojazdów ciężkich od 0 – 12,1%, natomiast w nocy od 6 – 105 pojazdów/godzinę, w tym ciężkich – 0 – 10,9%. Równoważny poziom hałasu w porze dnia kształtował się w granicach 56,4 dB (ul. Szopena) do 72,3 dB (ul. Mickiewicza obok szpitala), a w porze nocy od 43,8 dB (ul. Szopena) do 60,3 dB (ul. Mickiewicza obok szpitala). Nie stwierdzono w Mieście Lubaczów terenów zagrożonych hałasem, gdyż w żadnym z punktów pomiarowych nie wystąpiło przekroczenie wartości progowych poziomu hałasu, tj. 75 dB w dzień i 67 dB w nocy.

Porównując do skali ocen subiektywnego odczucia uciążliwości hałasu (według PZH), wyniki pomiarów wskazują na dużą i średnią uciążliwość hałasu panującą w sąsiedztwie głównych ulic Miasta Lubaczowa. Poziom hałasu w sąsiedztwie ulic Miasta Lubaczów zawierają Mapy 6.1 i 6.2.

Ze względu na ograniczenie kursów pociągów, **hałas kolejowy** nie należy od źródła hałasu, którego eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne w sąsiedztwie linii kolejowej przebiegającej przez Miasto.

Hałas przemysłowy

Na terenie Miasta Lubaczowa nie ma dużych zakładów przemysłowych, a w otoczeniu tych mniejszych nie ma skupisk ludności.

Analizując dane z poprzednich lat można stwierdzić, iż stan zagrożenia hałasem przemysłowym ulega zmianom, co wiąże się ze zmianami w gospodarce. Wynikiem przeobrażeń w gospodarce jest wzrost zagrożenia hałasem ze strony niewielkich zakładów produkcyjnych, usługowych, gastronomicznych. Emitują one hałas o niewysokim poziomie i niewielkim zasięgu oddziaływania, często o nieznacznym przekroczeniach norm. Jak wynika z raportów WIOŚ o stanie środowiska, z terenu Miasta Lubaczowa brak jest skarg na ten rodzaj uciążliwości.

5.7.2 Zagrożenia naturalne

Procesy geodynamiczne

Do zagrożeń tych należą powierzchniowe ruchy mas ziemnych będących wynikiem ukształtowania powierzchni terenu oraz budowy geologicznej, zwane potocznie osuwiskami. Na terenie m. Lubaczów osuwiska nie występują.

Ochrona przed powodzią

Rzeki Lubaczówka i Sołotwa w granicach Miasta stwarzają zagrożenie powodziowe. W porównaniu z danymi z Programu wcześniejszego stan urządzeń służących ochronie przeciwpowodziowej nie uległ zmianie. W granicach Miasta uregulowana jest w całości rzeka Sołotwa oraz Lubaczówka na długości – 3,0 km w latach 60-tych. W latach

90-tych uregulowano dodatkowo odcinek Lubaczówki na długości 1,8 km. Ocenia się, że w granicach Miasta uregulowane jest ok. 55% rzeki Lubaczówki i 100% Sołotwy. Należy jednak podkreślić, że ze względu na ponad 40 letni okres jaki upłynął od tych prac, stan rzek wykazywanych jako uregulowane stale się pogarsza i można uznać, że rzeka Sołotwa wraca do stanu naturalnego. Powoduje to duże straty w infrastrukturze rzecznej.

Urządzenia melioracyjne w granicach Miasta to głównie otwarte rowy, koncentrujące się w dolinach rzek Sołotwy i Lubaczówki, które je odwadniają. Ich stan ocenia się jako średni, ponieważ część z nich nie jest konserwowana i ulega naturalnemu procesowi dekapitalizacji.

Rejony występowania obszarów zagrożonych powodzią obrazuje Mapa nr 3.

Ochrona przed skutkami suszy

Zmiany klimatyczne w ostatnim okresie powodują nasilanie się zjawisk suszy. Susze występują z różną częstością, średnio raz na kilka lat i charakteryzują je różne parametry przebiegu zarówno odnośnie czasu trwania i wielkości.

Zjawisko suszy wiąże się z obniżeniem poziomu zwierciadła wód gruntowych. Miasto Lubaczów nie znajduje się w wykazie gmin zagrożonych suszą.

Susza może być przyczyną ograniczeń w poborze wody na cele zaopatrzenia ludności i przemysłowe, na terenie Miasta ten problem dotychczas nie wystąpił. Z suszą związane są niskie przepływy w rzekach, które mogą być przyczyną wzrostu stężeń zanieczyszczeń w wodach oraz śnięcia ryb.

5.7.3 Odpady

Szczegółowe dane odnośnie stanu gospodarki odpadami komunalnymi Miasta Lubaczowa znajdują się w „Planie gospodarki odpadami dla Miasta Lubaczowa na lata 2008 – 2011, z uwzględnieniem lat 2012 – 2015”.

Plan uwzględni tylko odpady komunalne, z tego względu w Programie zamieszcza się dane o odpadach wytworzonych przez podmioty gospodarcze.

Odpady powstające w sektorze gospodarczym

W 2007 roku ilość odpadów wytworzonych w Mieście Lubaczów wyniosła – 3 236,27 Mg, co stanowiło ok. 0,24% w skali całego województwa podkarpackiego.

Największy udział w masie wytworzonych odpadów mają odpady wytworzone w **instalacjach i urządzeniach oczyszczalni ścieków** (grupa 19), których udział wynosi 59,5% w ogólnej masie odpadów oraz odpady z przetwórstwa drewna (grupa 3), które stanowiły 23,2%, natomiast odpady z produkcji i stosowania produktów przemysłu chemii organicznej (grupa 7) oraz nieorganiczne z przygotowania powierzchni metali (grupa 11) mają najniższy udział, odpowiednio 0,0 i 0,03%.

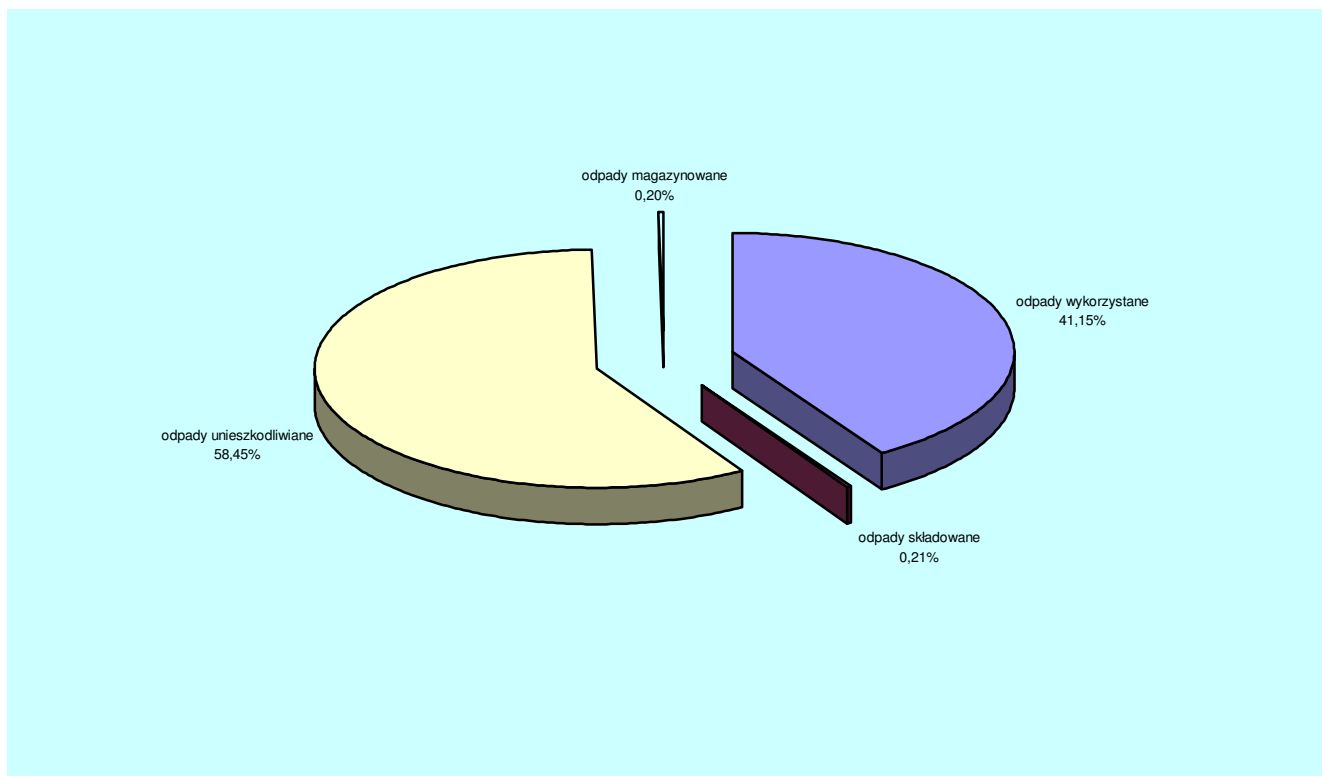
Powstające w Mieście Lubaczów odpady są unieszkodliwiane - 58,4%, w tym termicznie – 0,9%, natomiast w niewielkim procencie magazynowane w celu przekazania do wykorzystania lub unieszkodliwiania. W następnej kolejności odpady są wykorzystane, w ilości łącznej - 41,1%.

O tak dużym stopniu unieszkodliwiania metodą składowania decyduje ich rodzaj – odpady z grupy 19 z urządzeń oczyszczających ścieki (komunalne osady ściekowe). Równocześnie o wykorzystaniu odpadów z grupy 03 z przemysłu drzewnego, decyduje ich przekazanie do odzysku w celach energetycznych, a odpady z grupy 12, czyli z obróbki powierzchniowej metali (złom żelazny i kolorowy) prawie w całości są wykorzystane. Wykorzystanie odpadów prowadzone jest przez odbiorców.

Tab. 5. Bilans poszczególnych grup odpadów w 2007 r. na terenie Miasta Lubaczowa

Grupa	Nazwa odpadu	Masa (Mg)				
		Wytworzone	Wykorzystane	unieszkodliwiane	Składowane	Magazynowane
1	2	3	4	5	6	7
03	Odpady z przetwórstwa drewna oraz produkcji papieru, tektury, masy celulozowej, płyt i mebli	750,0	750,0			
07	Odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii	0,03		0,03		

	organicznej					
09	Odpady z przemysłu fotograficznego	1,9	1,9			
10	Odpady nieorganiczne z procesów term.	116,45	116,45			
11	Odpady nieorganiczne z przygotowania powierzchni i powlekania metali oraz procesów hydrometalurgii metali nieżelaznych	1,0				1,0
12	Odpady z kształtowania i powierzchniowej obróbki metali i tworzyw sztucznych	356,56	356,0			0,56
13	Oleje odpadowe (z wyłączeniem olejów jadalnych oraz grup 05 i 12)	11,62	11,62			
15	Odpady opakowań, sorbentów, tkanin, materiałów filtracyjnych i ochronnych nie ujęte w innych grupach	39,88	30,25	3,13	6,5	
16	Odpady różne nie ujęte w innych grupach	12,8	7,8			5,0
17	Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz drogowych	5,6	5,6			
18	Odpady z działalności służb medycznych i weterynaryjnych oraz związanych z nimi badań	13,41		13,41		
19	Odpady z urzędzeń do likwidacji i neutralizacji odpadów oraz oczyszczenia ścieków i gospodarki wodnej	1927,02	52,02	1875,0		
Razem		3 236,27	1 331,64	1 891,57	6,5	6,56

Bilans dla poszczególnych grup odpadów w 2007 r. na terenie Miasta Lubaczowa w ujęciu procentowym

Powstające w Lubaczowie odpady są z reguły zbierane selektywnie w zależności od dalszego postępowania z nimi. Sposób zbiórki, wymagania stawiane pojemnikom oraz miejscom magazynowania odpadów regulowane są zapisami odpowiednich aktów prawnych. Transport odpadów z miejsc ich wytwarzania do miejsc ich odzysku lub unieszkodliwiania realizowany jest z wykorzystaniem środków transportu, będących w gestii firm posiadających stosowane zezwolenie.

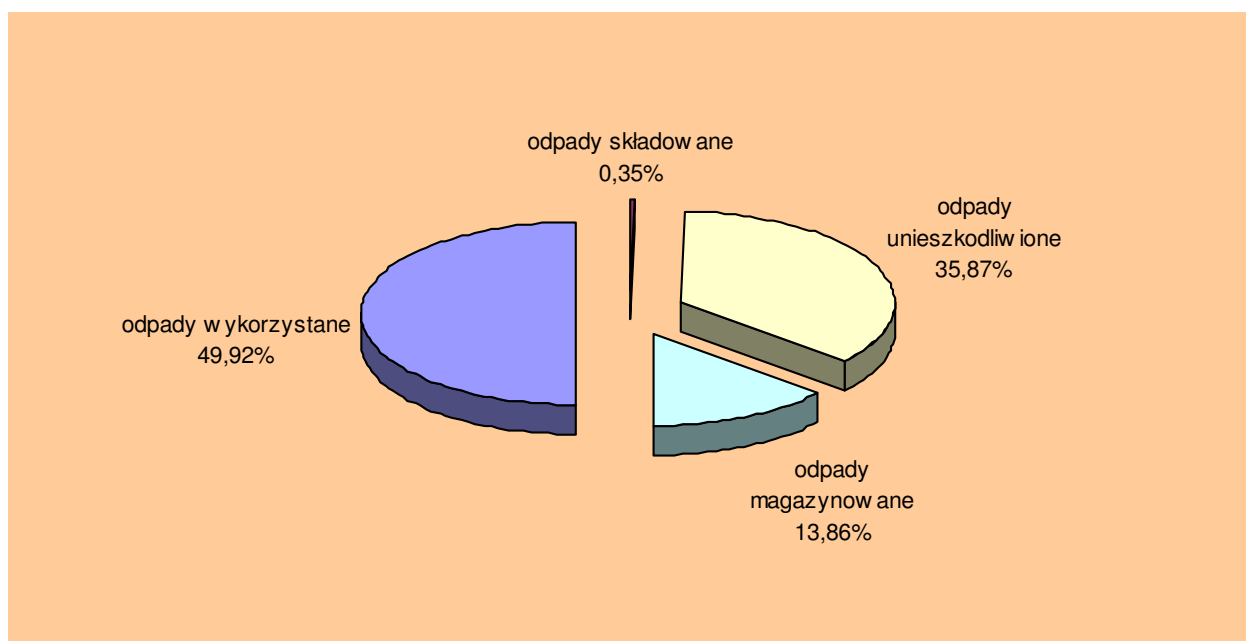
Odpady niebezpieczne w sektorze gospodarczym

W Lubaczowie w 2007 roku wytworzono 46,19 Mg odpadów niebezpiecznych, co stanowi – 1,43% masy odpadów wytworzonych ogółem przez podmioty gospodarcze. Ilość odpadów została zebrana bezpośrednio od wytwórców z terenu Miasta. Podział odpadów niebezpiecznych na grupy w zależności od miejsca wytwarzania oraz sposób postępowania z tymi odpadami zamieszcza się w tabeli niżej.

Tab. 6. Powstawanie i struktura gospodarki odpadami niebezpiecznymi w Lubaczowie

Kod	Nazwa grupy	Ilość Wytworzona [Mg]	Odpady wykorzystane	Odpady unieszkodliwione	Odpady składowane	Odpady magazynowane
			[Mg]	[Mg]	[Mg]	[Mg]
07	Odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii organicznej	0,03		0,03		
09	Odpady z przemysłu fotograficznego	1,9	1,9			
11	Odpady nieorganiczne z przygotowania powierzchni i powlekania metali oraz procesów hydrometalurgii metali nieżelaznych	1,0				1,0
12	Odpady z kształtowania i powierzchniowej obróbki	5,28	4,72			0,56

	metali i tworzyw sztucznych					
13	Oleje odpadowe (z wył. Olejów jadalnych oraz grup 05 i 12)	11,62	11,62			
15	Odpady opakowaniowe; sorbenty, tkaniny do wycierania	3,13		3,13		
16	Odpady różne, nie ujęte w innych grupach	8,8	3,8			5,0
18	Odpady z działalności służb medycznych i weterynaryjnych oraz związanych z nimi badań	13,41		13,41		
19	Odpady z urządzeń do likwidacji i neutralizacji odpadów oraz oczyszczenia ścieków i gospodarki wodnej	1,02	1,02			
	Razem	46,19	23,06	16,57		6,56

Powstawanie i struktura gospodarki odpadami niebezpiecznymi w Mieście Lubaczów w ujęciu procentowym

W 2007 roku podmioty gospodarcze w Lubaczowie przez odzysk wykorzystywały odpadowe oleje i emulsje olejowe, odpadowe akumulatory z pojazdów i świetlówki. Procesom unieszkodliwiania termicznego poddano odpady tkanin do wycierania – grupa 15 oraz medyczne – grupa 18. Nie stosowano unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych metodą składowania na składowiskach dla tego typu odpadów.

Odzysk i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych prowadzone jest w instalacjach odbiorców z zewnątrz. Na terenie Miasta Lubaczowa i powiatu lubaczowskiego brak jest instalacji do prowadzenia wymienionych procesów. Wytworzone odpady niebezpieczne trafiają do instalacji poza granice Miasta i powiatu.

Część odpadów jest magazynowana przed przekazaniem do odzysku lub unieszkodliwiania.

5.7.4 Promieniowanie elektromagnetyczne

W ramach państwowego monitoringu środowiska dokonuje się oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Ocena jest prowadzona wg kryteriów zawartych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów, a także w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r.

w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645).

W 2007 r. WIOŚ w Rzeszowie objął badaniami stację bazową cyfrowej telefonii komórkowej: GSM-ERA, PLUS, ORANGE-GSM przy ul. Jasna 1 w Lubaczowie. Badania wykonano w 10 pionach pomiarowych. W wyniku przeprowadzonych badań nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w otoczeniu badanej stacji.

Ocena poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku będzie prowadzona w ramach państwowego monitoringu środowiska. Prawo ochrony środowiska nakłada na wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska obowiązek prowadzenia okresowych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz aktualizowania corocznego rejestru o stwierdzonych przekroczeniach z tego zakresu.

5.7.5 Poważne awarie

Największym zagrożeniem dla środowiska mogą być sytuacje awaryjne z udziałem substancji niebezpiecznych. W ramach Wspólnoty Europejskiej Polska ma obowiązek uwzględniać w strategiach i planach przestrzennych zapobieganie poważnym awariom i ograniczanie ich skutków. Corocznie wzrasta ryzyko wystąpienia poważnej awarii, ze względu na wzrost ilości substancji niebezpiecznych stosowanych w procesach produkcyjnych oraz ich transport, trasami drogowymi i kolejowymi.

W czasie przewozów może dojść do kolizji pojazdów połączonej z uwolnieniem się ładunków niebezpiecznych. Mogą one spowodować lokalne zniszczenie lub skażenie środowiska oraz zagrożić życiu i zdrowiu ludzi.

Do ochrony środowiska przed poważnymi awariami zobowiązane są:

- zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii,
- dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych,
- organy administracji.

Zadania z tego zakresu wynikają z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. Nr 25, poz. 150 z 2008 r.), która nakłada na Państwową Straż Pożarną obowiązki w zakresie zapobiegania poważnym awariom i współdziałania z innymi jednostkami.

Na terenie m. Lubaczowa nie występują zakłady zaliczone do zwiększonego lub dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat nie miały miejsca tego typu zdarzenia w granicach Miasta, w tym również awarie podczas transportu drogowego substancji niebezpiecznych.

WIOŚ i Państwowa Straż Pożarna kontrolują jednostki, których działalność może stanowić zagrożenie dla środowiska. W wyniku kontroli aktualizowany jest rejestr potencjalnych sprawców nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

5.7.6 Tereny zdegradowane i zdewastowane

Na terenie Miasta Lubaczowa zgodnie z danymi WUS w Rzeszowie tereny nieużytków oraz tereny różne zajmują 49 ha wg stanu na 2007 r. Do terenów tych należy składowisko odpadów komunalnych o pow. 5,915 ha, dla którego prowadzone jest postępowanie administracyjne w sprawie zamknięcia. Zgodnie z decyzją o jego zamknięciu zostanie przeprowadzona rekultywacja tego terenu.

Pozostałe tereny to głównie nieużytki typu zabagnienia. Na terenie Miasta nie występują tereny poprzemysłowe wymagające rekultywacji, w tym tereny przekształcone w wyniku działalności górniczej.

5.7.7 Zanieczyszczenia transgraniczne

Miasto Lubaczów nie sąsiaduje bezpośrednio z Ukrainą, jednak poprzez sąsiedztwo powiatu jest narażone na zanieczyszczenia środowiska pochodzące z Ukrainy. Szczególnie narażone na awaryjne zanieczyszczenie są wypływające z Ukrainy graniczne rzeki Sołotwa i Lubaczówka.

Źródła Lubaczówki oraz jej górny bieg na odcinku ponad 20 km znajduje się na terenie Ukrainy. Jej dopływ Sołotwa, również wypływa z ukraińskiej części Rostocza. Zagrożenie ekologiczne dla tych rzek wynika z występujących na terenach przygranicznych, po stronie ukraińskiej terenów górnictwa siarkowego w okolicach Niemirowa.

W 2007 r. na teren Polski w miejscowości Budomierz rzeka Lubaczówka wprowadzała wody III klasy czystości wg klasyfikacji ogólnej. W okresie ostatnich kilku lat jakość wód rzeki Lubaczówki w profilu granicznym nie wykazuje pogorszenia.

Dane podaje się w oparciu o roczne raporty Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Emisje ze źródeł z terenu Miasta Lubaczowa nie wywierają wpływu na jakość wody podziemnej oraz na jakość powietrza na terenach przygranicznych.

Zagrożenia biologiczne

W Polsce system bezpieczeństwa biologicznego jest oparty na standardach obowiązujących w Unii Europejskiej. Jeżeli produkt zostanie dopuszczony do obrotu na terenie jednego państwa członkowskiego to uznaje się, że jest dopuszczony do obrotu w pozostałych państwach członkowskich. Dyrektywa Rady 90/220/EEC dotyczy świadomego uwalniania do środowiska zmodyfikowanych genetycznie organizmów (GMO). Zgodnie z jej ustaleniami można tymczasowo na swoim terenie zakazać sprzedaży lub stosowania GMO. Sejmik Województwa Podkarpackiego w dniu 27 września 2004 r. podjął uchwałę ustanawiającą teren województwa podkarpackiego strefą wolną od GMO.

W granicach administracyjnych Miasta 72,8% powierzchni jest użytkowane rolniczo, dlatego mimo statusu Miasta, rolnictwo jest jedną z dziedzin gospodarki w Mieście. Ze względu na bliskość rynku zbytu produkcja rolna winna brać pod uwagę profil ekologiczny.

Zagrożeniem dla rolnictwa ekologicznego może być przypadkowe, niezamierzone wprowadzenie produktów GMO do produkcji rolnej i na rynek artykułów rolno-spożywczych, dlatego należy przyjąć i wprowadzić:

- odpowiednie rozwiązania systemowe i nadzór nad wprowadzaniem i wykorzystaniem GMO
- wyczerpującą informację dla społeczeństwa o zamierzonym uwolnieniu GMO do środowiska, w tym o produktach GMO.

Aktualnie organem właściwym do spraw GMO jest Minister Środowiska, który prowadzi rejestr udzielonych zezwoleń na uwolnienie GMO do środowiska. Na terenie województwa podkarpackiego, takiego zezwolenia dotychczas nie udzielono.

5.7.8 Odnawialne źródła energii

Produkcja energii „ekologicznie czystej” ze źródeł odnawialnych, wykorzystuje naturalne zasoby środowiska jakimi są: energia śpiętrzeń wodnych, promieniowanie słoneczne, wód geotermalnych, spalanie biomasy, siła wiatru. Dla określonego zrównoważonego rozwoju kraju, może stanowić ważny element przynoszący wymierne efekty ekologiczno-energetyczne. Jej wykorzystanie ma na celu ograniczenie szkodliwych produktów spalania paliw kopalnych, wyczerpywanie się zasobów kopalnych oraz dążenie do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego poszczególnych regionów.

Dostarczanie **energii elektrycznej**, dla odbiorców jednostkowych lub w warunkach lokalnych może odbywać się z siłowni wiatrowych, małych elektrowni wodnych (do 0,5 MW), z kotłowni przy wykorzystaniu biogazu lub spalających biomasę.

Siłownie wiatrowe

Na terenie Miasta brak jest tego rodzaju źródeł energii. Jeżeli powstaną to będą głównie własnością prywatną. Na terenie Miasta nie wyklucza się lokalizowania siłowni wiatrowych, zwłaszcza, że obszar całego powiatu leży w strefie korzystnej dla takich lokalizacji.

Małe elektrownie wodne

Na terenie Miasta brak tego typu obiektów energetycznych. Małe spadki zwierciadła wód nie sprzyjają lokalizowaniu małych elektrowni wodnych.

Kotłownie opalane biomasą

Na terenie Miasta pracują kotłownie opalane biomasą, głównie na potrzeby indywidualnych gospodarstw domowych oraz w zakładach przetwarzających drewno. Odpady drewna są wykorzystywane jako paliwo biomasowe, np. „INWASTOL” ZPCh. Adam Grzebyk, ul. Mazury 4. Brak jest danych o ich ilości, wydajności i osiągniętych efektach ekonomicznych.

Instalacje biogazowe

Na terenie Lubaczowa jak i całego powiatu lubaczowskiego instalacje biogazowe, wykorzystujące biogaz (gaz wysypiskowy) nie są ekonomicznie uzasadnione.

Energia geotermalna

W południowym rejonie Miasta Lubaczowa, jak wynika z WPOS mogą występować wody geotermalne, związane z obszarem górniczym gazu ziemnego. Wykorzystanie ciepła ziemi i ciepła wód podziemnych powinno być

przedmiotem dodatkowego rozpoznania z ramach uwarunkowań wynikających z ochrony wód podziemnych w GZPW oraz obszaru górniczego gazu ziemnego.

Energia promieniowania słonecznego

Wykorzystanie czystej energii promieniowania słonecznego może znaleźć zastosowanie do wspomaganie ogrzewania budynków użyteczności publicznej, budynków jednorodzinnych, gospodarczych oraz podgrzewania wody w basenach. Brak danych z terenu Miasta o zastosowanych rozwiązaniach tego typu w indywidualnych gospodarstwach.

6. NAKŁADY INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA W LUBACZOWIE

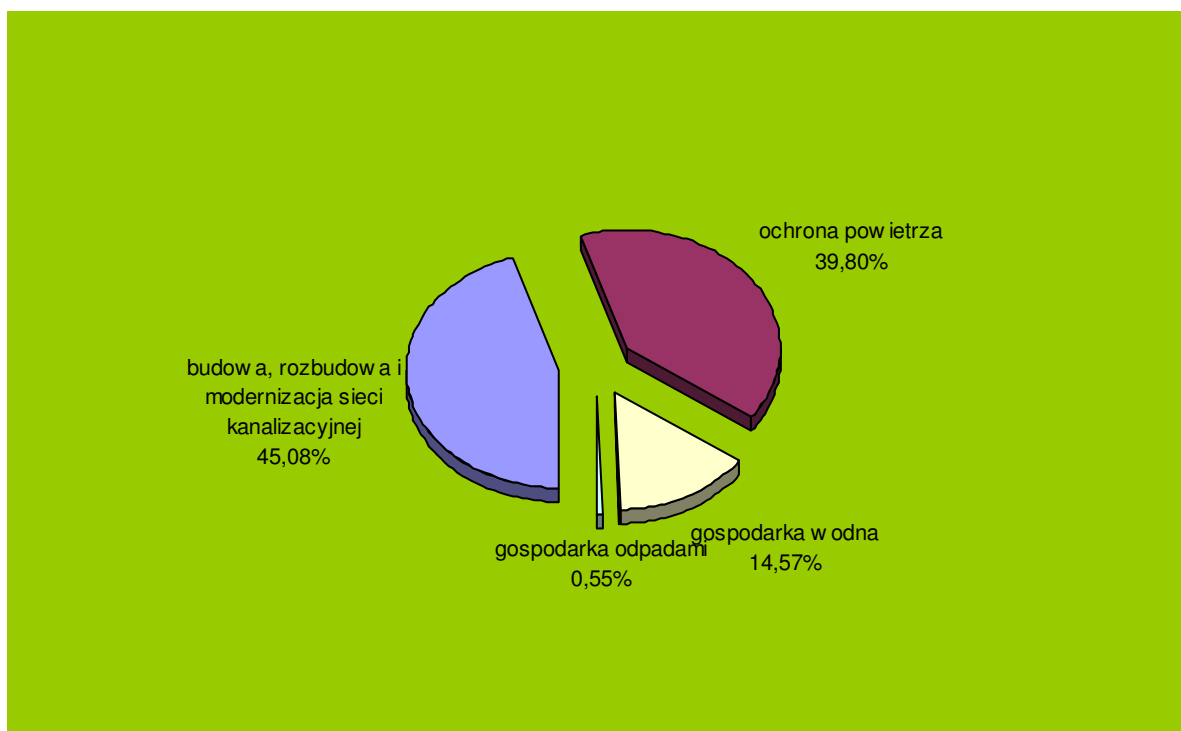
Nakłady inwestycyjne w okresie 2004 – 2007 na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły ogółem 3 027 346,00 zł lub na ich ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja, adaptacja lub modernizacja).

W tabeli 7 przedstawiono nakłady inwestycyjne realizowane przez Miasto Lubaczów w latach 2001 – 2003

Tabela 7. Nakłady inwestycyjne realizowane przez Miasto Lubaczów w latach 2001 – 2003

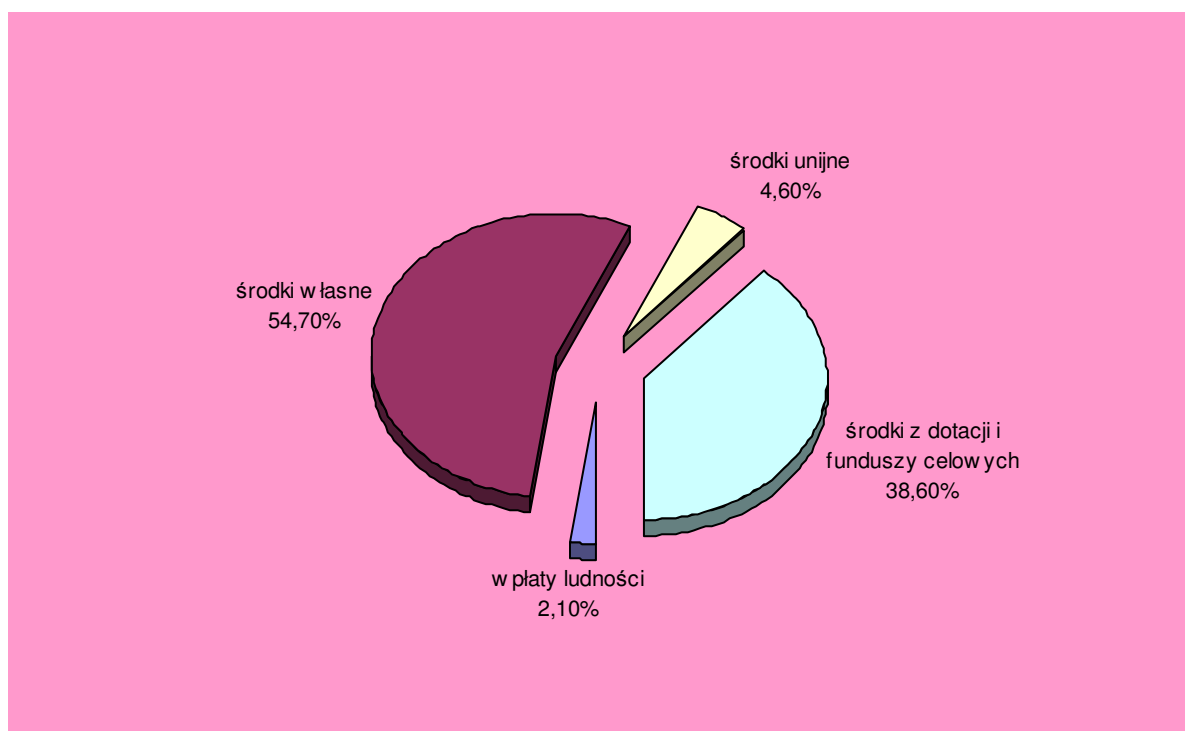
Nazwa inwestycji	Lata realizacji rozp. – zakoñ.	Wartość [zł]	Budżet Miasta [zł]	Dotacje, kredyty, pożyczki, obligacje, GFOŚiGW [zł]	Wpłaty ludności [zł]	Środki unijne [zł]
Kanalizacja sanitarna: ul. Kościuszki	2002-2004	938.713	354.660	461.503	122.550	
Sieć wodociągowa osiedle Przemysłowa	2002 – 2004	148.074	54 004	88.200	5.870	
Kanalizacja sanitarna ulica Starzyny	2004-2005	149.040	22.500	126.540	0	
Kan. sanitarna ul. Chrobrego	2006	39.306	7	39.299	0	
Kan. san. ul. Płk Dąbka	2004-2006	554.917	116.194	438.723	0	
Kan. sanitarna Osiedle Przemysłowa	2004-2006	431.600	112.298	319.302	0	
Kan. sanitarna Osiedle Mały Łązek	2005-2006	243.327	140.716	102.610	0	
Kan. sanitarna ul. Mazury	2006-2007	360.014	90.434	269.581	0	
Sieć wodociągowa Osiedle Mazury II	2007	162.353	101.353	61.000	0	
Modernizacja stacji uzdatniania wody	2007 – 2008	567 739	147 179	420 560	0	
Modernizacja kotłowni osiedlowych	2004 – 2007	2 398 671	2 118 671 – środki własne spółdzielni Mieszkaniowej	0	0	280 000
Projekt rekultywacji składowiska	2006 – 2007	33 072	33072	0	0	0
Razem:	2002 - 2007	6 026 826	3 291 088	2 327 318	128 420	280 000

Podsumowując nakłady inwestycyjne w Mieście w latach 2004 – 2007 zostały w znacznym stopniu przeznaczone na budowę, rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej – 2 716 916 zł, co stanowiło 45,08% oraz na ochronę powietrza – 2 398 671 zł, co stanowiło – 39,8%, gospodarkę wodną – 878 166 zł co stanowiło – 14,57% oraz na gospodarkę odpadami – 33 072 zł co stanowiło - 0,55% wartości realizowanych przedsięwzięć.

Nakłady inwestycyjne na inwestycje służące ochronie środowiska w Mieście Lubaczów w latach 2004 – 2007 w ujęciu procentowym

Wpłaty ludności objętej tymi inwestycjami wyniosły – 128 420 zł, czyli 2,1% wartości. Zadania realizowane były ze środków własnych do wysokości – 54,7%, środki z dotacji i funduszy celowych wyniosły – 38,6%, a unijne – 4,6%.

Udział w rodzajach środków na nakłady inwestycyjne w Mieście Lubaczów w latach 2004 – 2007 w ujęciu procentowym

W gospodarce wodnej środki przeznaczone na modernizację stacji uzdatniania wody oraz rozbudowę sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, natomiast nie realizowano zadań z zakresu ochrony przed powodzią.

Wydatki na ochronę środowiska wg kierunków inwestowania przedstawiają się w okresie 2004 – 2007 następująco:

Tabela 8. Nakłady inwestycyjne na środki trwałe w ochronie środowiska wg kierunków inwestowania

L.p.	Kierunek inwestowania	Nakłady inwestycyjne	
		złotych	udział procentowy
1.	Ochrona powietrza	2 398 671	39,8
2.	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	2 716 916	45,1
3.	Gospodarka wodna	878 166	14,6
4.	Gospodarka odpadami	-	-
5.	Zmniejszenie hałasu	-	-
6.	Ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb	33 072	0,5

7. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM

7.1 Wzmocnienie instytucjonalne

Celem strategicznym jest: sprawne funkcjonowanie administracji do spraw ochrony środowiska.

Kierunki działań z tego zakresu do realizacji w Mieście Lubaczów:

- wzmocnienie etatowe o kadre o odpowiednich kwalifikacjach,
- tworzenie warunków technicznych do wzmocnienia systemu zarządzania jakością środowiska, m.in. dostęp do Internetu, bazy danych o podmiotach prowadzących działalność z dziedziny ochrony środowiska.

7.2 Stymulowanie innowacji

Rozwój gospodarczy Miasta winien się odbywać w oparciu o nowoczesne i innowacyjne technologie, w tym ułatwienia procesu wdrażania nowych technologii środowiskowych i ekoinnowacji.

Celem strategicznym jest: zwiększenie ekoinnowacyjności w rozwoju gospodarczym Miasta.

Kierunki działań w zakresie realizacji tego celu:

- realizacja projektów podnoszących innowacyjność przedsiębiorstw,
- wykorzystanie badań nad środowiskiem prowadzących do zwiększenia racjonalności podejmowanych decyzji z zakresu korzystania i ochrony środowiska.

7.3 Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzenie dialogu społecznego

Propagowanie idei ochrony środowiska oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju (ekonomicznego, ekologicznego i społecznego) pozwoli na ukształtowanie społeczeństwa o wysokim poziomie zachowań. Podstawowym celem jest stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności Miasta, w tym poczucia współodpowiedzialności każdego mieszkańca za stan środowiska oraz umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania niezbędnej wiedzy dla poprawy środowiska.

Cel strategiczny: stałe podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców miast oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie

Kierunki działań dla realizacji celu strategicznego:

- w systemie nauczania, na wszystkich szczeblach,
- edukacja ekologiczna w zakresie kształtowania postaw konsumentów sprzyjających osiągnięciu efektów ekologicznych,
- współpraca organizacji samorządowych z organizacjami ekologicznymi,

- szkolenia dla przedstawicieli samorządu oraz społeczności lokalnych w zakresie informacji o środowisku oraz udziału w podejmowaniu decyzji środowiskowych (praca ciągła),
- propagowanie zagadnień ochrony krajobrazu, przyrody, ekosystemów,
- doskonalenie baz danych o środowisku w postaci elektronicznej, dostępnej za pośrednictwem Internetu,
- współpraca międzygminna i z przedstawicielami samorządów wyższych szczebli w zakresie prezentacji treści ekologicznych z wykorzystaniem m.in. środków masowego przekazu: lokalna prasa, radio i telewizja (praca ciągła),
- wspieranie rynkowej konkurencyjności produktów i usług przyjaznych środowisku, poprzez uaktywnienie ich marketingu i reklamy,
- wspieranie organizacji i jednostek zarządzających cennymi przyrodniczo obszarami: działalność w zakresie muzealnictwa o charakterze przyrodniczym, rozwój ścieżek edukacyjnych w terenie, organizacja wykładów i prelekcji, działalność wydawnicza.

7.4 Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym

Planowanie przestrzenne jest m.in. instrumentem zapewniającym warunki utrzymania równowagi przyrodniczej.

Cel strategiczny: zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju gospodarczego Miasta, w tym właściwa lokalizacja inwestycji

Kierunki działań dla realizacji celu strategicznego:

- dalsze rozpoznanie środowiska przyrodniczego Miasta w zakresie niezbędnym do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zapewniające optymalne relację między terenami zainwestowanymi a terenami otwartymi, oraz wykorzystanie lokalnych możliwości w zakresie zaopatrzenia w energię i surowce,
- identyfikacja obszarów problemowych, konfliktów przestrzennych i środowiskowych oraz systemowe zarządzanie w tym zakresie,
- wdrożenie wytycznych dotyczących wyznaczania korytarzy ekologicznych dla potrzeb planów i opracowań ekofizjograficznych,
  - współpraca instytucji i jednostek gospodarczych przy opracowaniu planu zagospodarowania przestrzennego Miasta.

7.5 Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska oraz zarządzania środowiskowego. Mechanizmy prawno-ekonomiczne i finansowe

Zgodnie z kierunkami działań w Unii Europejskiej najbliższe lata ukierunkowane będą na dalszą efektywną realizację wymagań ochrony środowiska, wspieranie mechanizmów rynkowych oraz upowszechnianie systemów zarządzania środowiskowego. Produkty przyjazne środowisku mogą zdecydować o konkurencyjności na rynku tych wyrobów.

Cel strategiczny: skuteczne wdrażanie mechanizmów prawnych, finansowych i ekonomicznych zapewniających efektywną i terminową realizację założonych celów ekologicznych

Kierunki działań dla realizacji tego celu:

- zwiększenie nakładów na ochronę środowiska w Mieście, w tym skuteczne pozyskiwanie środków pomocowych UE,
- promocja i wdrażanie systemu „zielonych zamówień” realizowanych ze środków publicznych, a także „zielonych miejsc pracy” i wykorzystania środków pomocowych UE na ich organizację,
- promocja i upowszechnianie produktów ekologicznych,
- preferencje proekologiczne w opłatach i podatkach lokalnych,
- edukacja na temat systemów zarządzania środowiskowego pod kątem korzyści finansowych.

Współpraca międzynarodowa

Cel strategiczny: Rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska

Kierunki działań dla realizacji tego celu:

- współpraca międzynarodowa w zakresie realizacji zobowiązań dotyczących ochrony zdrowia i środowiska w ramach Unii Europejskiej
- udział w programach i projektach proekologicznych realizowanych w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

8. STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY I POPRAWY STANU ŚRODOWISKA

8.1 Priorytety ekologiczne

W oparciu o obowiązujące: strategię, program i plan oraz aktualny stan środowiska stwierdza się, że ochrona wód i gospodarka odpadami, są priorytetowymi dziedzinami ochrony środowiska w Mieście Lubaczów. Przy wyznaczaniu priorytetów ekologicznych kierowano się następującymi **kryteriami**:

- 1) zmniejszenia dysproporcji między stanem istniejącym, a wymaganą jakością środowiska w Mieście,
- 2) zgodności z priorytetami ekologicznymi wyznaczonymi w odpowiednich dokumentach państwa i województwa,
- 3) zgodność z priorytetami ekologicznymi wynikającymi z członkostwa w Unii Europejskiej,
- 4) możliwość uzyskania wsparcia finansowego na realizację określonych działań.

Na tej podstawie przyjęto następujące priorytety ekologiczne:

Priorytet 1. Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych

Priorytet 2. Gospodarka odpadami

Priorytet 3. Przeciwdziałanie zagrożeniom (w tym ochrona przed powodzią, poważne awarie, ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych)

Priorytet 4. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych

Priorytet 5. Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej

Priorytet 6. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Priorytet 7. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu

Priorytet 8. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb

Priorytet 9. Ochrona zasobów kopalin

W obrębie każdego priorytetu wyznaczono cele krótkookresowe (na okres najbliższych 4 lat) i średniookresowe (na okres najbliższych 8 lat), a w ich ramach kierunki działań. Wskazane zostały również ważniejsze wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych, a także terminy realizacji działań priorytetowych, szacunkowe koszty i instytucje odpowiedzialne za ich realizację.

W sytuacji niedostatecznych środków na realizację działań proekologicznych, obiektywny wybór z listy tych przedsięwzięć do realizacji będzie oparty na następujących kryteriach:

- 1) zgodności ze Strategią Rozwoju Miasta Lubaczów,
- 2) zgodności z polityką ekologiczną województwa podkarpackiego i powiatu lubaczowskiego,
- 3) zgodności ze zobowiązaniami międzynarodowymi oraz priorytetami wynikającymi z przepisów prawnych,
- 4) skali efektywności ekologicznej i ekonomicznej,
- 5) ponadlokalny charakter przedsięwzięcia; w pierwszej kolejności zostaną wybrane przedsięwzięcia o znaczeniu regionalnym,
- 6) wybór przedsięwzięcia, którego oddziaływanie na środowisko uwzględnia: właściwą lokalizację z uwzględnieniem warunków przyrodniczych, najnowsze rozwiązania technologiczne z zastosowaniem technologii BAT, minimalizację presji na środowisko.

Priorytetowe działania proekologiczne w Mieście Lubaczów

- **w zakresie ochrony wód i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych** – kontynuowanie inwestycji mających na celu zredukowanie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych ze ściekami do wód płynących,

- **w zakresie gospodarki odpadami** – zamknięcie składowiska odpadów komunalnych Miasta Lubaczów oraz budowa międzygminnego punktu zbiórki i segregacji odpadów komunalnych,
- **w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska** – ograniczanie zagrożenia powodziowego, kierowanie środków na modernizację zabudowy hydrotechnicznej rzek, monitorowanie stanu środowiska,
- **w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych** – wspieranie działań związanych z wykorzystaniem wód geotermalnych, energii słonecznej i wiatru oraz biomasy,
- **w zakresie ochrony powietrza, klimatu i warstwy ozonowej** – wspieranie projektów przedsiębiorstw dotyczących redukcji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, w tym projekty ograniczające emisję niską i oddziaływanie komunikacji,
- **w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym** – wspieranie działań związanych z ograniczaniem hałasu głównie komunikacyjnego i nowych technologii ograniczających hałas w przedsiębiorstwach,
- **w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu** – działania mające na celu ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej,
- **w zakresie ochrony powierzchni ziemi** - rekultywacja terenu składowiska odpadów komunalnych i przywrócenie jakości gleb do standardów ustalonych dla gleb i gruntów,
- **w zakresie ochrony zasobów kopalin** – rozpoznanie zasobów wód geotermalnych w granicach Miasta.

8.2 Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych – Priorytet 1

8.2.1 Informacje ogólne

Zadania z zakresu gospodarki wodnej i ochrony wód regulują:

- ustawa **Prawo wodne** z dnia 18 lipca 2001 r. oraz jej późniejsze zmiany
- ustawa **o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków** z dnia 7 czerwca 2001 r. i jej późniejsze zmiany,
- ustawa **Prawo ochrony środowiska** z dnia 27 kwietnia 2001 r. i jej późniejsze zmiany,
- przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw.

Wymienione akty prawne zostały dostosowane do przepisów Unii Europejskiej m.in. **Dyrektywy wodnej 2000//60/WE, Dyrektywy 91/271/EWG, Dyrektywy 76/464/EWG**. Jakość wód płynących w granicach Miasta jak dotychczas nie ulega pogorszeniu. Kontynuowane będą działania w zakresie budowy kanalizacji. Istotne też będą działania mające na celu racjonalizację zużycia wody na cele produkcyjne i w gospodarstwach domowych poprzez upowszechnienie opomiarowania poboru wody oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody.

8.2.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Realizowane cele będą dotyczyły ochrony zasobów wodnych, a zwłaszcza przeznaczonych do zaopatrzenia ludności oraz przeciwdziałania zanieczyszczeniom zarówno osadniczym, jak i przemysłowym oraz racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych.

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – ochrona zasobów wodnych poprzez ograniczanie i eliminację zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód powierzchniowych i do ziemi ze źródeł punktowych i rozproszonych,
- **Cel nr 2** - zaspokojenie potrzeb ludności w wodę do spożycia odpowiedniej jakości.

Kierunki działań:

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wody i ograniczanie emisji ze źródeł osadniczych

Zgodnie z „Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych” na lata 2003 – 2015 realizowany będzie cel długookresowy zmierzający do wykorzystania komunalnej oczyszczalni ścieków. Kontynuowana będzie budowa sieci kanalizacji, włączających następne regiony Miasta do istniejącej oczyszczalni. Ważnym zadaniem dla Miasta jest pełna inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych, które mogą być źródłem zanieczyszczenia wód podziemnych.

Działania inwestycyjne:

- Kontynuowanie budowy sieci kanalizacji sanitarnej,

- Budowa urządzeń oczyszczających wody opadowe na kanalizacji deszczowej,
- Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w obszarze ustanowionych stref ochronnych komunalnego ujęcia wody podziemnej,
- Budowa przydomowych oczyszczalni na obszarach, gdzie nie będzie realizowana kanalizacja zbiorcza,
- Optymalne wykorzystanie istniejącej oczyszczalni ścieków komunalnych.

Działania nieinwestycyjne:

- Bieżąca kontrola systemu odprowadzania ścieków oraz stanu technicznego szamb,
- Zbudowanie systemu informowania społeczeństwa o planowanych i realizowanych działaniach w zakresie ochrony i jakości wód, powiązanego z edukacją ekologiczną.

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczanie zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczanie emisji ze źródeł przemysłowych do wód powierzchniowych na obszarze Miasta będzie polegać, przede wszystkim na działaniach inwestycyjnych:

- 1) włączeniu ścieków przemysłowych do istniejącej kanalizacji komunalnej Miasta, w celu ograniczenia zrzutu substancji niebezpiecznych do wód powierzchniowych lub do ziemi,
- 2) redukcji zużycia wody.

Działania nieinwestycyjne będą obejmować:

- 1) wspieranie działań zmniejszających wodochłonność przemysłu,
- 2) wspieranie modernizacji technologii polegających na eliminacji i ograniczaniu zrzutu substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

Na terenie Miasta źródła zanieczyszczenia przemysłowego wód powierzchniowych i podziemnych praktycznie zostały wyeliminowane przez włączenie do kanalizacji komunalnej. Nowe obiekty przemysłowe będą musiały spełniać wymogi obowiązujących przepisów prawnych z tego zakresu.

Zmniejszanie i ograniczanie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł powierzchniowych

Zmniejszenie zanieczyszczeń powierzchniowych pochodzących ze źródeł rolniczych na terenie Miasta polegać będzie na preferowaniu rozwoju rolnictwa ekologicznego, zużywającego znacznie mniej nawozów i środków ochrony roślin, a tym samym, ograniczającego wprowadzanie do środowiska związków biogenych oraz szkodliwych.

Ważne jest by odpowiednie organy egzekwowały obowiązek atestacji sprzętu ochrony roślin oraz kontrolę stosowania środków ochrony roślin, przestrzegania okresu karencji i prewencji.

Działania inwestycyjne:

- 1) budowa nowoczesnych urządzeń do składowania obornika oraz gromadzenia gnojówki w gospodarstwach rolnych.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) wprowadzanie i wspieranie rolnictwa ekologicznego,
- 2) stosowanie zasad zawartych w Kodeksie Dobrych Praktyk Rolniczych dla ograniczenia spływu związków azotowych do wód powierzchniowych,
- 3) preferowanie użytkowania łąkowego, ochrona i właściwe kształtowanie pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych.

Działania ochronne realizowane będą poprzez ochronę ujęć wód podziemnych oraz ochronę zbiornika wód podziemnych, polegającą na przestrzeganiu ograniczeń w eksploatacji stref ochronnych tych ujęć.

Zaopatrzenie w wodę

Woda na cele pitne dla Miasta dostarczana jest z ujęcia wód podziemnych. Warstwa wód podziemnych, z której korzysta ujęcie nie posiada warstwy izolacyjnej od powierzchni terenu, co przy zasilaniu infiltrującymi opadami stanowi zagrożenie dla jakości tych wód.

Zagadnienie ochrony wód jest realizowane przez ustanowienie stref ochronnych. Dla ujęcia w Lubaczowie ustanowiono strefę ochrony pośredniej wewnętrzzną o zasięgu orientacyjnie 50 – 60 m od poszczególnych studni oraz strefę ochrony pośredniej zewnętrznej o promieniu 650 m.

Część wschodnia podanych stref jest zainwestowana i wymaga prowadzenia działań mających na celu uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w tym rejonie, w celu wyeliminowania możliwych źródeł zanieczyszczenia wód podziemnych ujęcia.

Miasto w 2007 r. rozpoczęło modernizację stacji uzdatniania wody komunalnej z planowanym terminem jej zakończenia w 2008 r. Po zakończeniu modernizacji woda dostarczana do mieszkańców będzie spełniać wymogi jakościowe wody przeznaczonej do spożycia.

Działania inwestycyjne służące zaspokojeniu zapotrzebowania ludności Miasta w odpowiednią jakościowo wodę pitną:

- wymiana i modernizacja istniejących sieci wodociągowych,
- zakończenie modernizacji stacji uzdatniania wody ujęcia komunalnego,
- lokalizacja międzygminnego punktu zbiórki i segregacji odpadów w sąsiedztwie granicy strefy ochronnej GZWP nr 428 będzie wymagać zastosowania rozwiązań chroniących wody podziemne.

Działania nieinwestycyjne:

- przestrzeganie ograniczeń w strefach ochronnych ujęcia wód oraz właściwe ich, zagospodarowanie jako ważny aspekt ochrony wód podziemnych stanowiących źródła zaopatrzenia w wodę,
- racjonalizacji zużycia wody w gospodarstwach oraz przez podmioty gospodarcze.

8.2.3 Cele krótkookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Rozwiązywanie problemów dotyczących jakości wód powinno być prowadzone w **układach zlewniowych**, z powierzeniem w nich funkcji: Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w Krakowie i Wojewódzkiemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Instrumentami realizacji działań w zakresie ochrony wód będą:

- 1) warunki korzystania z wód regionów wodnych,
- 2) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- 3) działania wynikające z dokumentów wojewódzkich, m.in. wojewódzki program ograniczania zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych, kataster wodny, Program Monitoringu Środowiska.

Poprawa jakości wód w rzekach na terenie Miasta jest możliwa poprzez zakończenie budowy kanalizacji sanitarnej i likwidację niekontrolowanych zrzutów ścieków z gospodarstw domowych oraz wód opadowych bezpośrednio do wód płynących. Zadanie to jest systematycznie realizowane przez Miasto. Na jakość wody powierzchniowej wywierają coraz większy wpływ z pól uprawnych i dlatego należy chronić tereny nad wodami przez racjonalną gospodarkę w ich rejonach, polegającą na pozostawianiu pasów łąk wzdłuż rzek. Temu celowi ma służyć utworzenie korytarzy ekologicznych rzek Sołotwy i Lubaczówki.

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1.** Poprawa jakości wód w granicach Miasta.
- **Cel nr 2.** Zapewnienie odpowiedniej ilościowo i jakościowo wody do celów bytowo-gospodarczych.
- **Cel nr 3.** Przebudowa systemu monitorowania jakości wody dostarczanej do ludności, jakości wody powierzchniowej i podziemnej oraz emisji zanieczyszczeń do tych wód.

Działania

Działania inwestycyjne

- 1) Budowa i rozbudowa kanalizacji sanitarnych prowadzących do istniejącej oczyszczalni ścieków komunalnych,
- 2) Budowa nowoczesnych urządzeń do gromadzenia obornika i gnojówki w gospodarstwach rolnych sukcesywnie do 2010 r. oraz realizacja innych działań inwestycyjnych mających na celu ograniczanie zanieczyszczeń azotowych z rolnictwa,
- 3) Rozbudowa sieci wodociągowej i zakończenie modernizacji stacji uzdatniania wody.

Działania nieinwestycyjne

- 1) Przygotowanie dokumentacji niezbędnej do realizacji przedsięwzięć (studia wykonalności, dokumentacja budowlana itp.),
- 2) Wdrożenie systemu monitorowania wody dostarczanej do ludności,
- 3) Prowadzenie systemu informowania społeczeństwa o planowanych i realizowanych działaniach w zakresie ochrony jakości wód, powiązanego z ekologią ekologiczną,
- 4) Kontynuowanie kontroli stanu technicznego zbiorników bezodpływowych na ścieki bytowe.

8.2.4 Rejony koncentracji działań

Obszarami działań będą rejony Miasta nie włączone do kanalizacji komunalnej oraz stacja uzdatniania wody ujęcia komunalnego.

8.2.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony i efektywności wykorzystania zasobów wodnych

Tabela 9. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym	Wartość w roku					Źródło danych
		2007 r.	2008 r.	2011 r.	2013 r.	2015 r.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Wskaźniki presji na środowisko							
Ścieki komunalne i przemysłowe [dam ³] i [%]	450,0 0,5	-	-	-	-	-	Użytkownik oczyszczalni
Pobór wody ogółem z ujęcia własnego, - tym na cele produkcyjne [dam ³]	733,24 3,67	-	-	-	-	-	Użytkownik ujęcia
Wskaźnik stanu środowiska							
Jakość kontrolowanych wód płynących [ocena ogólna w%] - klasa I - klasa II - klasa III - klasa IV - klasa V	0 0 0 100 0	-	-	-	-	-	WIOŚ
Jakość wód podziemnych [ocena ogólna%]: - klasa I - klasa II - klasa III - klasa IV - klasa V	0 100 0 0 0						
Wskaźniki reakcji i produktu							
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków [% ogólnej liczby ludności]	75						Użytkownik sieci kanalizacyjnej
Długość sieci kanalizacyjnej [km]	53,1		61,3	68,6	-	-	Miasto
Długość sieci wodociągowej [km]	38,1						Miasto

8.2.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych

Tabela 10. Harmonogram realizacji i źródło finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony wód i wykorzystania zasobów wodnych

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Zarządzanie i monitoring				
1.	Monitoring wód powierzchniowych	WIOŚ	corocznie	Budżet wojewody, fundusze UE, środki własne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Inwestycje				
2.	Modernizacja stacji uzdatniania wody	Miasto	2008 r.	Środki własne, Kredyty
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej	Miasto	Do 2013 r.	Fundusze unijne, Środki własne

8.3 Gospodarka odpadami – priorytet 2

8.3.1 Informacje ogólne

Dane z tego zakresu są zawarte w „Planie gospodarki odpadami dla Miasta Lubaczów na lata 2008 – 2011, z uwzględnieniem lat 2012 – 2019”. Plan stanowi integralną część Programu.

8.3.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** - utrzymanie obecnego wysokiego stopnia wykorzystania odpadów,
- **Cel nr 2** - eliminacja zagrożenia ze strony odpadów niebezpiecznych pochodzących z rolnictwa.

Dla osiągnięcia wymienionych celów konieczne jest podjęcie przez podmioty gospodarcze w Mieście następujących kierunków działań:

1. Wprowadzanie metod i technologii „czystszej produkcji” prowadzącej do zmniejszenia ilości i uciążliwości wytwarzanych odpadów.
2. Systematyczne wprowadzanie bezodpadowych i mało odpadowych technologii produkcji.
3. Realizacja przez podmioty gospodarcze wytwarzające odpady przemysłowe programów ich minimalizacji i zapobiegania ich powstawaniu.
4. Wyeliminowanie nieprawidłowego unieszkodliwiania w tym także nieprawidłowego składowania.

Odpady niebezpieczne

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** - przeciwdziałanie powstawaniu odpadów niebezpiecznych,
- **Cel nr 2** - prawidłowa gospodarka odpadami niebezpiecznymi oraz ich unieszkodliwianie.

Dla realizacji tych celów zostaną podjęte działania, które będą obejmować:

- wyodrębnienie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, a tym samym zmniejszenie zagrożenia dla środowiska, jakie te odpady stanowią na składowiskach odpadów komunalnych,
- objęcie ewidencją małych i średnich wytwórców odpadów niebezpiecznych,
- przekazywanie odpadów niebezpiecznych tylko odbiorcom posiadającym stosowne instalacje do ich odzysku lub unieszkodliwiania

- organizacja punktów zbiórki odpadów niebezpiecznych z terenu Miasta m.in. przez sieć handlową np. apteki, sklepy fotograficzne, sklepy z farbami itp.

8.4 Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – priorytet 3

8.4.1 Informacje ogólne

Realizacja tego priorytetu ma na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa przed zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi. Jakość środowiska wodnego w granicach Miasta wskazuje na potrzebę kontynuowania działań zapobiegających zanieczyszczeniu wód.

W znacznym stopniu zły stan urządzeń regulacyjnych rzek oraz brak urządzeń wodnych zapobiegających powodziom, to przyczyna stałych zalewów powodziowych. Ich zasięg został uwzględniony na załączniku graficznym. Tereny narażone na zalanie wodami powodziowymi nie są zamieszkałe. Ocenia się, że ze względu na prawie 50 letni okres jaki upłynął od tych prac, stan rzek Lubaczówki i Sołotwy wykazywanych jako uregulowane stale się pogarsza i można uznać, że rzeka Sołotwa wraca do stanu naturalnego. Powoduje to duże straty w infrastrukturze rzecznej.

Urządzenia melioracyjne w granicach Miasta to głównie otwarte rowy, koncentrujące się w dolinach rzek Sołotwy i Lubaczówki. Ich stan ulega naturalnemu procesowi dekapitalizacji, ponieważ część z nich nie jest konserwowana.

Miasto nie posiada programu lub studium zabezpieczenia przeciwpowodziowego. Problem ten winien być połączony z ochroną przyrody poprzez utworzenie korytarza ekologicznego.

Zwiększenie retencji wodnej, regulacja stosunków wodnych, ochrona przed powodzią oraz dostosowanie sposobu zarządzania wodami w regionach i dorzeczach regulują: Prawo wodne i przepisy wykonawcze do tego prawa, Ramowa Dyrektywa Wodna (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy dla wspólnotowego działania w dziedzinie gospodarki wodnej), oraz Dyrektywa powodziowa (Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim). Dyrektywa powodziowa ma na celu ustanowienie ram dla oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, dla ograniczenia negatywnych skutków zdarzeń powodziowych. Dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek sporządzenia dokumentów planistycznych takich jak: wstępna ocena ryzyka powodziowego (termin opracowania do 22 grudnia 2011 r.), mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego (termin opracowania do 22 grudnia 2013 r.) oraz plany zarządzania ryzykiem powodziowym (termin opracowania do 22 grudnia 2015 r.).

Zagrożenie ze strony sektora gospodarczego może dotyczyć niezamierzonego uwolnienia GMO do środowiska, a drogi przebiegające przez Miasto mogą być przyczyną awarii pojazdów transportujących materiały niebezpieczne.

Środki finansowe winny być przeznaczane na wspieranie jednostek ratownictwa zwalczających klęski żywiołowe oraz zagrożenia techniczne, chemiczne i biologiczne. Niezwykle istotne będzie tworzenie i modernizacji systemów łączności tych jednostek. W tym zakresie szczególna uwaga będzie zwrócona na działania związane z monitorowaniem środowiska, uwzględniające informowanie, ostrzeganie i reagowanie na potencjalne zagrożenia.

8.4.2 Cele średniokresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Podstawowe cele ekologiczne w ramach wymienionego priorytetu dotyczą ograniczenia skutków negatywnych zjawisk naturalnych, przeciwdziałanie poważnym awariom oraz wzmocnienie decyzyjności w oparciu o wiarygodny monitoring.

Cel średniokresowy

- **Cel nr 1** – Minimalizowanie skutków negatywnych zjawisk naturalnych, zapobieganie poważnym awariom, dostęp do wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Kierunki działań

Ochrona przeciwpowodziowa, przeciwdziałanie skutkom suszy

Działania z tego zakresu będą realizowane poprzez: retencję i ochronę przed powodzią, właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych. Środki finansowe będą kierowane na odtworzenie i modernizację istniejącej zabudowy hydrotechnicznej.

Działania inwestycyjne:

1. zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej poprzez utrzymanie i bieżącą konserwację urządzeń melioracyjnych – podstawowych (rzeki Lubaczówka i Sołotwa) oraz przywrócenie prawidłowego funkcjonowania istniejących systemów melioracyjnych (działanie ciągłe),
2. dostosowanie użytkowania rolniczych terenów położonych w sąsiedztwie rzek i kanałów do skali zagrożenia powodziowego.

Działania nieinwestycyjne

1. uwzględnianie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Lubaczowa oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z terenu Miasta, ustaleń wynikających ze studium ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego, do którego należą rzeki Lubaczówka i Sołotwy,

2. planowanie i kształtowanie zagospodarowania przestrzennego terenów zagrożonych powodzią, z uwzględnieniem ograniczeń lokalizacji oraz rodzaju i intensywności zabudowy tych terenów.

Zmniejszanie ryzyka i ograniczanie skutków poważnych awarii oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego

Działania z tego zakresu będą dotyczyć głównie usuwania skutków poważnych awarii związanych z transportem materiałów niebezpiecznych. Za bezpieczeństwo i podjęcie działań w sytuacji wystąpienia poważnej awarii są odpowiedzialne organy Państwowej Straży Pożarnej, a Minister Środowiska jest właściwy w sprawie GMO.

Aktualnie na terenie województwa podkarpackiego obowiązuje zakaz stosowania GMO, jednak w okresie obowiązywania Programu mogą zostać wprowadzone biotechnologie i wykorzystane organizmy genetycznie zmodyfikowane (GMO). Konieczne są odpowiednie rozwiązania systemowe i skuteczny nadzór nad ich stosowaniem oraz wyczerpująca informacja społeczeństwa o zamierzonym wprowadzeniu do obrotu produktów z GMO oraz o zamierzonym uwolnieniu do środowiska GMO.

Działania inwestycyjne

1. modernizacja zbyt wąskich odcinków dróg, którymi odbywa się transport materiałów niebezpiecznych.

Działania nieinwestycyjne

1. podnoszenie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa GMO, bezpieczeństwa chemicznego i zapewnienie wiarygodnych informacji w tym zakresie.

8.4.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

Cel krótkookresowy

- **Cel nr 1** – Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód i retencja (sukcesywnie).
- **Cel nr 2** – Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego (sukcesywnie).
- **Cel nr 3** – Wspieranie służb odpowiedzialnych za prowadzenie działań ratowniczych oraz zapobieganie poważnym awariom.

Działania

Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe i przeciwdziałanie skutkom suszy

Działania inwestycyjne

- 1) utrzymanie rzek oraz związanej z nimi infrastruktury w stanie technicznym umożliwiającym swobodny spływ wód powodziowych i lodów,
- 2) doprowadzenie do właściwego stanu technicznego istniejących systemów melioracyjnych.

Działania nieinwestycyjne

1. prowadzenie monitoringu sprawności urządzeń służących ochronie przeciwpowodziowej.

Zmniejszenie ryzyka i ograniczanie skutków poważnych awarii oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego

Działania inwestycyjne

- 1) wspieranie techniczne w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego, w tym modernizacja sprzętu ratowniczo-gaśniczego.

Działania nieinwestycyjne

1. wspieranie przygotowania planów i programów zmniejszających prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych awarii,

2. wspieranie programów edukacji i informowania społeczeństwa w zakresie wystąpienia poważnych awarii, bezpieczeństwa biologicznego i GMO,

3. wspieranie badań naukowych dotyczących wpływu GMO na różnorodność biologiczną.

8.4.4 Rejony koncentracji działań

Zagrożenie powodziowe dotyczy obszarów zalewowych rzek: Lubaczówki i Sołotwy. Rejony priorytetowych działań w zakresie ochrony przed powodzią zawiera załącznik graficzny: Mapa nr 3.

Działania w zakresie poważnych awarii będą się koncentrować wzdłuż odcinków dróg wojewódzkich, które biegą przez tereny zabudowane i służą do transportu materiałów niebezpiecznych. Dla GMO nie jest możliwe określenie rejonów koncentracji działań.

8.4.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie zapobiegania zagrożeniom ekologicznym

Tabela 11. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie zapobiegania zagrożeniom ekologicznym

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym 2007	Wartość w roku 2015	Źródło danych
1	2	3	4
Wskaźnik reakcji i produktu			
Długość uregulowanych koryt rzek [km]	4,8	6,0	PZMiUW
Liczba poważnych awarii przemysłowych [szt.]	0	-	KPPSP w Lubaczowie

8.4.6 Działania priorytetowe w zakresie zapobiegania zagrożeniom środowiska

Tabela 12. Harmonogram realizacji i źródło finansowania działań priorytetowych w zakresie zapobiegania zagrożeniom środowiska

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Inwestycje i zarządzanie				
1.	Niezbędna regulacja i modernizacja rzek	PZMiUW w Rzeszowie	2008 – 2015	Fundusze strukturalne
2.	Poprawa bezpieczeństwa powodziowego w zlewni Lubaczówki z zachowaniem jej stanu ekologicznego i technicznego	PZM i UW w Rzeszowie	2008 – 2015	Fundusz Spójności, fundusze UE

8.5. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność – priorytet 4

8.5.1 Informacje ogólne

Istotnym elementem zrównoważonego rozwoju w dziedzinie energetycznej, jak i ekologicznej jest racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego. W Mieście istnieją warunki do eksploatacji „zielonej energii”, a mianowicie: energii słonecznej, energii geotermalnej, siły wiatru, biomasy i biopaliw. Obowiązkiem przedsiębiorstw energetycznych jest zakup energii elektrycznej wytwarzanej na terytorium kraju z odnawialnych źródeł energii przyłączonych do sieci.

Racjonalne wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych przynosi konkretne i mierzalne efekty ekologiczno-ekonomiczne. Odnawialne źródła energii mogą stanowić istotny udział w bilansie energetycznym Miasta.

Obowiązujące przepisy prawne z tego zakresu, proekologiczna polityka Państwa oraz możliwość korzystania z linii kredytowych i środków pomocowych, stworzyły sprzyjający klimat dla realizacji inwestycji z tego zakresu. Korzystanie z tej energii wiąże się z dużymi kosztami jej wytwarzania oraz bardzo nierównomiernym cyklem produkcyjnym, dlatego każde źródło „zielonej energii” musi mieć rezerwowe konwencjonalne źródło energii tej samej mocy.

8.5.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie zużycia energii pierwotnych w Mieście Lubaczów (do 2020 roku 5%).
- **Cel nr 2** – Zmniejszenie energochłonności gospodarki, zarówno w procesach wytwórczych, jak i świadczeniu usług oraz konsumpcji

Kierunki działań

Działania inwestycyjne:

1. budowa instalacji wykorzystujących energię wiatru,
2. budowa nowych ciepłowni na biomasę,
3. inwestycje podnoszące efektywność energetyczną, w tym: montaż kolektorów słonecznych, termomodernizacja istniejących obiektów mieszkalnych i użyteczności publicznej.

Działania nieinwestycyjne:

1. wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii oraz nowych rozwiązań technologicznych,
2. włączenie problematyki odnawialnych źródeł energii do planów zagospodarowania przestrzennego,
3. systematyczne zwiększanie udziału środków budżetowych w realizację programów efektywności energetycznej,
4. w ramach systemu edukacyjnego podnoszenie świadomości z zakresu energetyki odnawialnej,
5. informowanie o korzyściach wynikających z energetyki odnawialnej oraz o możliwościach skorzystania z pomocy finansowej i technicznej.

8.5.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

Cel krótkookresowy

- **Cel nr 1** – wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie paliwowo-energetycznym Miasta do 2,0% w roku 2011 w strukturze zużycia nośników pierwotnych w Mieście Lubaczów.

Działania

Działania inwestycyjne:

1. budowa instalacji do produkcji energii ze źródeł odnawialnych, w tym m.in. z wykorzystaniem biomasy.

Działania nieinwestycyjne:

1. dokonanie oceny zasobów energii odnawialnej m.in. wód geotermalnych.
2. uruchomienie systemu mechanizmów wspierających rozwój energetyki odnawialnej (działania promocyjne).

8.5.4 Rejony koncentracji działań

Działania zmierzające do realizacji założonych celów będą się koncentrować w rejonach występowania źródeł i zasobów energii odnawialnej. Rejon Lubaczowa posiada korzystne warunki do wykorzystania siły wiatru. Dotychczas zarówno podmioty gospodarcze, jak również indywidualni mieszkańcy nie wystąpili z inicjatywą wykorzystania tego źródła energii. Możliwości wykorzystania wód geotermalnych wymagają dokładnego rozeznania i oceny ich przydatności do celów produkcji energii cieplnej. Kotłownia spalająca biomasę znajduje się w obiekcie stolarskim - INWASTOL przy ul. Mazury.

Rejony działań w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych obrazuje załącznik graficzny: Mapa nr 4.

8.5.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

Tabela 13. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym 2007	Wartość w roku		Źródło danych
		2013	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźniki stanu środowiska (produktu) i reakcji				
Budowa małej elektrowni wiatrowej [szt.]	0	1	1	Miasto
Montaż kolektorów słonecznych [szt.]	0	2	5	Miasto
Budowa nowych kotłowni na biomasę	1	1	2	Miasto
Budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych [szt.]	0	5	10	Spółdzielnia Mieszkaniowa, Miasto

8.5.6 Działania priorytetowe w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

Tabela 14. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Zarządzanie i monitoring				
1.	Budowa elektrowni wiatrowej	Małe, duże przedsiębiorstwa, osoby fizyczne	2015	Fundusze strukturalne, Ekofundusz, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
2.	Budowa nowych kotłowni na biomasę	Osoby fizyczne	2015	j.w.
3.	Montaż kolektorów słonecznych	Małe, duże przedsiębiorstwa, osoby fizyczne	2015	j.w.
4.	Budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych	Małe, duże przedsiębiorstwa, osoby fizyczne, wspólnoty i spółdzielnia mieszkaniowa	2015	j.w.

8.6 Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów – priorytet 5

8.6.1 Informacje ogólne

Ochrona środowiska przyrodniczego będzie mieć na celu doskonalenie systemu obszarów chronionych oraz rozpoznanie zasobów przyrodniczych (różnorodności biologicznej).

Rezultaty działań z zakresu gospodarowania lasami będą dotyczyć:

- wzrostu stabilności ekosystemów leśnych oraz pełnienia przez nie różnych funkcji,
- polepszenie stanu środowiska,
- udoskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów z jednoczesnym zachowaniem odnawialności surowca,
- poprawa stanu gospodarowania w lasach niepaństwowych,
- wzrost świadomości społecznej odnośnie roli i znaczenia lasów, w tym kształtowania funkcji środowiskotwórczej lasów.

8.6.2 Cele średniokresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele średniokresowe

- **Cel nr 1** - zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej.
- **Cel nr 2** - podnoszenie wartości krajobrazu oraz działania obejmujące ochronę, zrównoważone gospodarowanie, planowanie i odtwarzanie krajobrazu z udziałem społeczeństwa.

- **Cel nr 3** – zachowanie korzystnego wpływu lasu na równowagę środowiska oraz na poziom życia ludzi, zwiększanie powierzchni leśnej wraz z przywracaniem biologicznej różnorodności lasów.

Kierunki działań

Podstawowe działania z tego zakresu wynikają z uwarunkowań przyrodniczych Miasta. Zarówno tereny wartościowe przyrodniczo, jak również powierzchnie leśne nie zajmują znaczących powierzchni w Mieście.

Za priorytetowe przyjmuje się działania:

- ustalenie „powierzchni czynnej biologicznie” w Mieście na poziomie 30%,
- podjęcie prac nad utworzeniem „korytarza ekologicznego” dolin zalewowych rzek: Lubaczówki i Sołotwy,
- ochrony zieleni parkowej i zachowanych układów zieleni miejskiej,
- wyznaczenie obszarów do zalesień oraz wzmacnianie ochrony różnorodności biologicznej lasów,
- prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej oraz poprawy zagospodarowania lasów niepaństwowych.

Działania inwestycyjne:

- 1) pielęgnacja istniejących na terenie Miasta pomników przyrody,
- 2) inwentaryzacja terenu wodno-błotnego w części północno zachodniej Miasta celem uznania za użytek ekologiczny,
- 3) utworzenie korytarzy ekologicznych dolin: Lubaczówki i Sołotwy,
- 4) zalesianie terenów wyłączonych z użytkowania rolniczego,
- 5) pielęgnację zadrzewień parkowych i zachowanych układów zieleni miejskiej.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) ochrona dolin rzecznych przez utworzenie korytarzy ekologicznych, w tym ochrona gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem,
- 2) przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej w granicach Miasta,
- 3) opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni miejskiej,
- 4) podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa, w tym szkolenia dla właścicieli lasów niepaństwowych na temat prawidłowych zasad zagospodarowania w lasach i prowadzenia gospodarki leśnej,
- 5) doskonalenie procedur związanych z realizacją zalesień gruntów porolnych,
- 6) wykonanie opracowań wyznaczających potencjalne tereny do zadrzewień i zalesień.

8.6.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** – Ochrona terenów zieleni miejskiej i krajobrazu.
- **Cel nr 2** – Wyznaczenie nowych terenów do zadrzewień i zalesień.

Działania

Działania w zakresie ochrony przyrody należą głównie do pozainwestycyjnych oraz prowadzone są w sposób ciągły.

Działania pozainwestycyjne:

- 1) przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej terenów w granicach Miasta (praca ciągła),
- 2) prowadzenie szeroko zakrojonej edukacji ekologicznej, z uwzględnieniem lasów (praca ciągła),
- 3) ochrona walorów przyrodniczych m.in. przez utworzenie użytku ekologicznego,
- 4) identyfikacja i lokalizacja zbiorowisk roślinnych i biotopów wymagających specjalnej troski,
- 5) pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody (sukcesywnie),

- 6) opracowanie i wdrażanie programu ochrony terenów zieleni miejskiej oraz krajobrazu,
- 7) w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustalenie zasad zadrzewień i zalesień.

Działania inwestycyjne:

- 1) wykup wybranych cennych przyrodniczo gruntów (sukcesywnie, praca ciągła),
- 2) zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego.

8.6.4 Rejony koncentracji działań

Działania prowadzone będą w granicach administracyjnych Miasta, a zwłaszcza na terenie planowanych do objęcia ochroną oraz na terenach rolnych, leśnych i zieleni miejskiej. Planowane działania dotyczące ochrony obszarów leśnych realizowane będą jako proces ciągły.

Do zadrzewień i zalesienia będą przeznaczane grunty, na których nie prowadzi się produkcji rolniczej oraz tereny nieużytków. Wybór terenów do zadrzewień i zalesień będzie uwzględniać cenne przyrodniczo – tereny bagienne oraz półnaturalne łąki w dolinach Lubaczówki i Sołotwy, które planuje się objąć ochroną „użytku ekologicznego” i „korytarza ekologicznego”.

Ostateczna lokalizacja terenów przeznaczonych do zadrzewień i zalesień będzie uwzględniana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzjach o warunkach zagospodarowania terenu.

8.6.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów

Tabela 15. Ważniejsze wskaźniki w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym	Wartość w roku		Źródło danych
	2007	2011	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźnik stanu środowiska i rezultatu				
Ilość opracowanych programów ochrony zieleni i krajobrazu [szt.]	0	0	1	Miasto
Powierzchnia gruntów leśnych [ha]	304,0	-	-	WUS
Grunty nieleśne przeznaczone pod zalesienia [ha/rok]	-	-	-	Nadleśnictwo Lubaczów
Zalesianie w lasach publicznych i prywatnych [ha/rok]	-			Nadleśnictwo Lubaczów, Starostwo Powiatowe Lubaczów

8.6.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów

Tabela 16. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie różnorodności biologicznej i krajobrazowej i zrównoważonego rozwoju lasów

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Zarządzanie ochroną przyrody				
1.	Identyfikacja i lokalizacja zbiorowisk roślinnych i biotopów wymagających specjalnej troski	Miasto	Do 2015 r.	Budżet państwa
2.	Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody	Miasto	Sukcesywnie	Budżet państwa
Edukacja i monitoring przyrodniczy				
3.	Prowadzenie edukacji ekologicznej	Miasto	Praca ciągła	Budżet państwa

4.	Opracowanie i wdrożenie programu ochrony zieleni i krajobrazu w Mieście	Miasto	Do 2015 r.	Środki własne, fundusze UE
5.	Propagowanie i wspieranie na obszarach cennych przyrodniczo działań zapewniających ludności dochody z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju (formy przyjazne dla środowiska)	Miasto	Praca ciągła	Środki własne, fundusze UE
6.	Wykup cennych przyrodniczo gruntów	Miasto	sukcesywnie	Środki własne, fundusze zagraniczne
7.	Przygotowanie podstaw do rozszerzenia zalesień	Miasto, Nadleśnictwo	2008 – 2015 Praca ciągła	Budżet państwa, środki własne lasów, środki pomocowe, środki własne właścicieli gruntów
8.	Nadzór i kontrola nad zalesianiem gruntów prywatnych	Miasto, Nadleśnictwo	2008 - 2015 Praca ciągła	Budżet państwa, środki własne, fundusze UE

8.7 Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej – priorytet 6

8.7.1 Informacje ogólne

Miasto Lubaczów należy do rejonów o czystym powietrzu. Realizacja zadań objętych tym celem w Lubaczowie powinna przyczynić się do utrzymania wysokiej jakości powietrza, spełniającej wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz poprawy warunków życia ludzi.

8.7.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – przeciwdziałanie globalnym zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych

Kierunki działań

Działania inwestycyjne:

- 1) Ograniczanie emisji komunikacyjnej poprzez remonty dróg, rozwój i modernizację transportu kolejowego i zbiorowego, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego.
- 2) Redukcja niskiej emisji poprzez: stosowanie ekologicznych nośników energii, termomodernizację budynków.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Działania edukacyjne i promocyjne dotyczące upowszechniania wykorzystania odnawialnych źródeł energii, edukacja na temat szkodliwości spalania odpadów.
- 2) Promowanie proekologicznych środków zbiorowego transportu (kolejowego).
- 3) Promowanie komunikacji zbiorowej i ruchu rowerowego.

8.7.3 Cele krótkookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** – Ograniczenie emisji niskiej z ogrzewnictwa indywidualnego oraz emisji transportu i jej oddziaływania.
- **Cel nr 2** – Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Działania

Ochrona powietrza atmosferycznego

Działania inwestycyjne:

- 1) Remonty nawierzchni drogowych i przebudowa dróg o małej przepustowości.
- 2) Tworzenie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego poprzez budowę ścieżek rowerowych.

- 3) Redukcja niskiej emisji poprzez: termomodernizację budynków, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.
- 4) Wprowadzanie na stacjach paliw płynnych, hermetyzacji procesu obrotu paliwami.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Propagowanie zwiększenia wykorzystania paliw alternatywnych (np. biopaliwa).
- 2) Promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Ochrona klimatu i warstwy ozonowej

Wszystkie działania określone dla ochrony powietrza będą jednocześnie przeciwdziałać zmianom klimatu. Temu celowi służą również działania podejmowane w wielu innych sektorach, a mianowicie: leśnictwie, rolnictwie, gospodarce odpadami.

Działania inwestycyjne:

- 1) Wszelkie działania inwestycyjne ograniczające emisję zanieczyszczeń do powietrza.
- 2) Hermetyzacja procesów w kopalnictwie gazu oraz uszczelnienie i usprawnienie procesów przesyłu gazu ziemnego.
- 3) Wszelkie działania w gospodarce odpadami (zmniejszanie ilości odpadów, odzysk odpadów), zwiększanie lesistości (jeden ze sposobów pochłaniania CO₂) i rolnej (rozwój upraw energetycznych).

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Promowanie i wspieranie inicjatyw na rzecz ochrony klimatu oraz edukacji społecznej w zakresie ochrony warstwy ozonowej.

8.7.4 Rejony koncentracji działań

Działania z tego zakresu będą realizowane przede wszystkim w zabudowie osiedlowej – termomodernizacja (ocieplenie budynków, wymiana stolarki) i jednorodzinnych – termomodernizacja oraz instalacja alternatywnych źródeł energii.

8.7.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu

Tabela 17. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym 2007	Wartość w roku		Źródło danych
		2011	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźnik presji				
Emisja zanieczyszczeń do powietrza przez podmioty korzystające ze środowiska [Mg/rok]	779,43			Zakłady przemysłowe
Wskaźnik stanu				
Klasyfikacja strefy ze względu na ochronę zdrowia oraz ochronę roślin	A			WIOŚ Rzeszów

8.7.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu

Tabela 18. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony powietrza

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5

Inwestycje				
1.	Realizacja działań i przedsięwzięć wykorzystujących energię ze źródeł odnawialnych	Przedsiębiorstwa, osoby indywidualne	2008 – 2015	Środki własne przedsiębiorstw i osób prywatnych, EFRR, FS
2.	Realizacja działań w zakresie poprawy infrastruktury drogowej i płynności ruchu	Zarządzający drogami, Miasto	2008 – 2015 i dłużej	Środki własne, EFRR

8.8 Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb – priorytet 7

8.8.1 Informacje ogólne

Realizacja tego priorytetu ma na celu ochronę gleb uwzględniającą standardy jakościowe europejskie i krajowe, zagospodarowanie terenów przekształconych i zdewastowanych oraz racjonalnie wykorzystanie gleb. Tereny aktualnie nie przydatne zostaną włączone do użytkowania przez przystosowanie ich do nowych funkcji.

8.8.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Przywracanie funkcji przyrodniczych terenom zdegradowanym oraz ich rekultywacja.
- **Cel nr 2** – Identyfikacja i likwidacja zagrożeń powierzchni ziemi.
- **Cel nr 3** – Ochrona gleb nadających do użytkowania rolniczego i leśnego przed przeznaczaniem na inne cele.

Kierunki działań

Działania inwestycyjne:

- 1) Rekultywacja terenu składowiska odpadów komunalnych Miasta Lubaczów.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności,
- 2) Wspieranie rolnictwa ekologicznego i przedsięwzięć rolno-środowiskowych,
- 3) Wspieranie dobrych praktyk rolniczych i restrykcyjne przestrzeganie zasad ochrony gleb w działalności gospodarczej.

8.8.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** – Rekultywacja i zagospodarowanie terenu składowiska odpadów komunalnych.
- **Cel nr 2** – Ograniczanie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na jakość gleb.

Działania

Działania inwestycyjne:

- 1) Rekultywacja terenu składowiska odpadów komunalnych,
- 2) Likwidowanie dzikich składowisk odpadów.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Wprowadzenie zasad właściwego korzystania z powierzchni ziemi w działalności gospodarczej,
- 2) Identyfikacja zagrożeń powierzchni ziemi,
- 3) Wspieranie gospodarstw ekologicznych i promowanie produktów markowych.

8.8.4 Rejony koncentracji działań

Działania w zakresie ochrony terenów zdegradowanych będą się koncentrować na składowisku odpadów komunalnych, dla którego została wdrożona procedura zamknięcia. Ponadto istotne będzie przywrócenie wymaganych standardów jakości gleb w granicach Miasta na gruntach użytkowanych rolniczo.

8.8.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

Tabela 19. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym 2007	Wartość w roku	Wartość w roku	Źródło danych
		2011	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźniki presji				
Składowisko odpadów wymagające rekultywacji [ha]	5,9146	-	-	Miasto
Powierzchnia nieużytków [ha]	43,0	40,0	-	WUS Rzeszów
Wskaźniki reakcji				
Grunty zrekultywowane [ha]	0	5,9146	-	Miasto

8.8.6 Działania priorytetowe w zakresie powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

Tabela 20. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony powierzchni ziemi i przywrócenia wartości użytkowej gleb

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Inwestycje				
1.	Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych	Miasto	2008 – 2011	Środki własne, GFOŚiGW, WFOŚiGW, FS
2.	Bieżąca identyfikacja i likwidacja przekroczeń standardów gleby i ziemi	Miasto, rolnicy	Ciągle	Środki prywatne, środki Miasta

8.9 Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym – priorytet 8

8.9.1 Informacje ogólne

Realizacja tego priorytetu pozwoli na poprawę klimatu akustycznego w Mieście. Problem promieniowania elektromagnetycznego jak wykazały pomiary WIOŚ nie wykazuje przekroczeń wartości dopuszczalnych w terenach zabudowy.

8.9.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cele średniookresowe

- **Cel nr 1** – Podniesienie komfortu akustycznego mieszkańców Miasta.
- **Cel nr 2** – Niedopuszczenie do pogorszenia klimatu akustycznego na terenach gdzie nie występują przekroczenia norm akustycznych.
- **Cel nr 3** – Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym – utrzymanie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Kierunki działań

Ochrona przed hałasem

Działania inwestycyjne:

- 1) Modernizacje i remonty nawierzchni dróg, budowa obwodnicy dla Miasta w dzielnicy Mazury,

- 2) Zabezpieczanie przed pogorszeniem sytuacji akustycznej tam, gdzie jest ona korzystna,
- 3) Tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Preferowanie oraz egzekwowanie lokalizacji obiektów z uwzględnieniem uciążliwości hałasowej.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Uwzględnianie w planach miejscowych, w planie zagospodarowania przestrzennego Miasta oraz w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego ochrony ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

8.9.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** – zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego na terenach o przekroczonych normach.
- **Cel nr 2** – Realizacja nowych linii energetycznych jako kablowych.

Działania

Działania inwestycyjne:

- 1) wspieranie i realizacja inwestycji zmniejszających poziom hałasu poprzez modernizację odcinków dróg najbardziej uciążliwych.
- 2) Tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Zapewnienie przestrzegania zasad strefowania w planowaniu przestrzennym,
- 2) Promowanie wykorzystania zbiorowych środków transportu oraz ruchu rowerowego,
- 3) Ograniczanie prędkości na wybranych drogach w Mieście,
- 4) Stosowanie ekranów akustycznych np. wokół źródeł hałasu i wzdłuż tras komunikacyjnych,
- 5) Stosowanie ekranów naturalnych z zieleni lub szczelnych ogrodzeń.

8.9.4 Rejony koncentracji działań

Działania w zakresie ochrony przed hałasem będą się koncentrować głównie wzdłuż tras komunikacyjnych o największym natężeniu ruchu. Najważniejsze rejony koncentracji działań to ulice przelotowe w Mieście. Na terenie Miasta Lubaczowa działania z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym należy prowadzić wokół obiektów i systemów przesyłowych energii elektrycznej 110 kV i wyższych.

8.9.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Tabela 21. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym 2005	Wartość w roku	Wartość w roku	Źródło danych
		2011	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźniki presji				
Ilość ulic z przekroczonym poziomem hałasu/ilość ulic objętych pomiarami	9/10			WIOŚ Rzeszów
Stwierdzone przekroczenia pól elektromagnetycznych	0			WIOŚ Rzeszów
Wskaźniki reakcji				

Długość dróg o remontowanej nawierzchni [km]	23,0 w 2007 r.			Miasto, zarządzający drogami
--	----------------	--	--	------------------------------

8.9.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Tabela 22. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

L.p.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania
1	2	3	4	5
Inwestycje				
1.	Remonty nawierzchni dróg miejskich	Miasto	2008 – 2015 ciągła	Środki własne, Środki zarządzających drogami
2.	Pielęgnacja zieleni przydrożnej	Miasto	Ciągłe	środki Miasta

8.10 Ochrona zasobów kopalin – priorytet 9

8.10.1 Informacje ogólne

Realizacja tego priorytetu ma na celu ochronę zasobów kopalin ze względu na ich nieodnawialność. W Mieście udokumentowane zostały w części południowo zachodniej złoża gazu ziemnego. Złoże jest w znacznym stopniu wyeksploatowane.

8.10.2 Cele średniookresowe i kierunki działań w zakresie ich realizacji

Cel średniookresowy

- **Cel nr 1** – Optymalizacja wykorzystania i ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin.

Kierunki działań

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Zapewnienie ochrony udokumentowanych złóż kopalin w planowaniu przestrzennym.

8.10.3 Cele krótkookresowe i działania w zakresie ich realizacji

Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1** – Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin.
- **Cel nr 2** – Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin.

Działania

Działania nieinwestycyjne:

- 1) Rozpoznanie zasobów wód termalnych.

8.10.4 Rejony koncentracji działań

Działania w zakresie ochrony kopalin będą się koncentrować w części południowej Miasta, gdzie mogą występować złoża wód geotermalnych oraz w sąsiedztwie złóż gazu ziemnego.

8.10.5 Wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony kopalin

Tabela 23. Ważniejsze wskaźniki realizacji celów w zakresie ochrony kopalin

Nazwa wskaźnika	Wartość w roku	Wartość w roku	Wartość w roku	Źródło danych
-----------------	----------------	----------------	----------------	---------------

	bazowym 2007	2011	2015	
1	2	3	4	5
Wskaźniki presji				
Liczba udokumentowanych złóż kopalin [szt.]	1	-	-	Miasto

8.10.6 Działania priorytetowe w zakresie ochrony kopalin

Działania z tego zakresu będą realizowane przez jednostki wyższego szczebla administracji samorządowej i państwowej.

9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

9.1 Struktura zarządzania programem

Zarządzanie środowiskiem wynikające z Programu będzie spoczywać na władzach miejskich. W realizacji zadań wynikających z Programu wymagana będzie współpraca ze wszystkimi szczeblami władz samorządowych i rządowych, a także współpraca z pozostałymi podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu środowiskiem na terenie Miasta.

Program nie jest aktem prawa miejscowego. Jego realizacja będzie prowadzona zgodnie z kompetencjami określonymi w przepisach prawa, a zwłaszcza w ustawie Prawo ochrony środowiska. Realizacja Programu wymaga zaangażowania administracyjnych władz samorządowych Miasta. Do nich należy bezpośrednio zarządzanie Programem. Burmistrz Miasta Lubaczów posiada instrument zarządzania przestrzenią i środowiskiem, jakim jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Jest to poziom, na którym odbywa się lokalizacja przedsięwzięć z uwzględnieniem wymogów z zakresu ochrony środowiska.

Warunkiem realizacji założonych celów ekologicznych jest: konsekwentna realizacja działań określonych w Programie, jego weryfikacja i aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska. Na **poziomie regionalnym** zarządzanie, realizacja i kontrola prowadzona będzie przez administrację rządową i samorządową oraz przez instytucje powołane do zarządzania środowiskiem. Ważnym uczestnikiem Programu o charakterze ponadlokalnym będzie Związek Gmin Ziemi Lubaczowskiej realizujący zadania z zakresu gospodarki odpadami, ochrony wód i edukacji ekologicznej.

Dla poprawy stanu środowiska w granicach Miasta istotne są przedsięwzięcia realizowane przez **przedsiębiorstwa i podmioty gospodarcze** działające na terenie Miasta. W zakresie ich działania są m.in. możliwości ograniczania odpadowości, materiałochłonności, energochłonności, racjonalizacji zużycia wody.

Odbiorcami Programu będzie **społeczeństwo Miasta Lubaczów**.

9.2 Instrumenty i narzędzia realizacji Programu

Obowiązujące przepisy prawne pozwalają na skuteczne zarządzanie środowiskiem i realizację celów ekologicznych określonych w Programie. Z art. 186 pkt 4 Prawa ochrony środowiska wynika, że organ administracji nie może wydać pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, jeżeli byłoby to sprzeczne z Programem.

Instrumenty prawno-administracyjne

Do podstawowych instrumentów prawnych odnoszących się do zagadnień ochrony środowiska na szczeblu Miasta należą:

- decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach,
- oceny oddziaływania planowanych przedsięwzięć na jakość środowiska,
- zgody na przeznaczanie gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz na gospodarcze wykorzystanie odpadów,
- plan gospodarki odpadami.

Instrumenty administracyjne to przede wszystkim:

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- strategie i programy branżowe uwzględniające wymogi ochrony środowiska.

Instrumenty finansowe i ekonomiczne to m.in.:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- administracyjne kary pieniężne,
- kredyty, w tym umarzalne oraz dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- dotacje z funduszy europejskich oraz Funduszu Spójności,
- zwolnienia i ulgi podatkowe.

Instrumenty społeczne

Skuteczność wdrażania Programu zależy będzie od zaangażowania lokalnej społeczności. Usprawnianie współpracy i budowanie partnerstwa wśród lokalnej społeczności będzie polegać na:

- działaniach samorządu w zakresie doskonalenia się i systemów szkoleń, współpracy i partnerstwa w systemach sieciowych,
- budowanie powiązań władz ze społeczeństwem poprzez: udział w procedurach ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, edukacji ekologicznej, dostępie do informacji o środowisku.

9.3 Metody i częstotliwość przeprowadzania analizy realizacji ustaleń Programu

Osiągnięcie założonych celów ekologicznych w Programie będzie wymagać jego okresowej weryfikacji i aktualizacji oraz oceny skutków dla środowiska.

Burmistrz Miasta będzie co dwa lata sporządzał raport z wykonania Programu i przedstawiał go Radzie Miasta. Raport oraz ocena uwarunkowań realizacji Programu stanowiąc będą podstawę do aktualizacji strategii ochrony i poprawy stanu środowiska (przynajmniej raz na 4 lata).

Analiza i ocena realizacji przedsięwzięć zawartych w Programie prowadzona będzie przy pomocy **monitoringu**, opierającego się o dane statystyczne (WUS w Rzeszowie) i monitoring jakości środowiska (WIOŚ w Rzeszowie) oraz podmiotów działających na terenie Miasta.

Monitoring będzie prowadzony w zakresie:

- zmian stanu środowiska w porównaniu z rokiem bazowym – 2007 r.
- stopnia realizacji przyjętych celów ekologicznych,
- ocena wykonania i przyjętych działań,
- zmiany uwarunkowań realizacji Programu.

Zamieszczone w Programie propozycje wskaźników monitorowania efektywności realizacji celów ekologicznych pozwolą na ocenę zmian w środowisku, będących wynikiem realizacji działań zawartych w Programie.

10. ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU

10.1 Informacje ogólne na temat źródeł finansowania Programu

Jednym z ważniejszych aspektów ochrony środowiska w Mieście Lubaczów jest pozyskiwanie i dysponowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na ten cel.

Zadania określone w przepisach prawnych oraz bieżące zadania ochrony środowiska wymagać będą znacznych nakładów finansowych. Środki płatnicze na finansowanie ochrony środowiska będą pochodzić z:

1. środki własne budżetu Miasta,
2. środki własne przedsiębiorstw komunalnych,
3. pożyczki i dotacje z wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i/lub Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska
4. międzynarodowych instytucji finansowych (EBI, EBOR).

Realizacja Programu będzie finansowana ze środków:

- 1) **publicznych**, w tym:
  - a) z budżetu Miasta, pozabudżetowych instytucji publicznych,

- b) zagranicznych, pochodzących m.in. z Funduszu Spójności, funduszy strukturalnych, Inicjatyw Wspólnoty i innych
- 2) **niepublicznych**, pochodzących z przedsiębiorstw i od inwestorów, banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych itp., których najczęstszymi formami finansowania będą:
  - kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
  - udziały kapitałowe (akcje i udziały w spółkach),
  - fundusze własne inwestorów,
  - dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
  - zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje, programy pomocowe.

Dla realizacji programu ważna jest znajomość zasad finansowania przedsięwzięć o charakterze ekologicznym i możliwości pozyskiwania dodatkowych pieniędzy (oprócz funduszy własnych) z instytucji, jakie funkcjonują na polskim rynku oraz zasad jakimi się kierują przy dofinansowywaniu inwestycji.

Głównymi źródłami dotacji w Mieście Lubaczów będą fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Zmniejszać się będzie udział środków własnych i budżetowych na ochronę środowiska. Udział środków własnych, wspomaganých kredytami wynosi obecnie ponad 50%. Wzrastać będzie udział środków pomocy zagranicznej.

W latach 2007 – 2015 województwo podkarpackie może dysponować kwotą 2 746,91 mln euro, w ramach działań objętych Strategią Rozwoju Kraju.

10.2 Możliwości finansowania przedsięwzięć przez ważniejsze instrumenty finansowe

Inwestycje służące realizacji celów priorytetowych na lata 2008 – 2011 i perspektywą na lata 2012 – 2015 będą pochodzić m.in. z funduszy unijnych oraz programów pomocowych. Do ważniejszych, które stwarzają szanse na uzyskanie środków należą:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2013

W ramach tego programu będą realizowane przedsięwzięcia ochrony środowiska o znaczeniu regionalnym i ponadlokalnym. Środki będą pochodzić z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości 1 136,3 mln euro, z tego ok. 18% na realizację **Osi priorytetowej 4 „Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom”**. Z funduszu będą realizowane inwestycje dotyczące dużych projektów, np. systemy kanalizacji i oczyszczalnie w aglomeracjach ponad 15 000 RLM lub gospodarce odpadami służące ponad 150 000 mieszkańców.

Analiza możliwości pozyskania środków na realizację celów zawartych w Programie wskazuje, że nadal realizacja ich będzie się opierać na środkach własnych samorządu Miasta oraz na środkach publicznych w formie pożyczek preferencyjnych z Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska. Z funduszy unijnych środki mogą pochodzić z Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności.

System finansowania podlega ciągłym przemianom. Pojawiają się nowe źródła finansowania, zmieniają się ich udziały i formy w łącznych wydatkach na ochronę środowiska w Polsce.

W najbliższym czasie w finansowaniu dziedzin ochrony środowiska zostaną na pierwszym miejscu w Mieście postawione działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami. Nadal konieczne będzie przeznaczanie znacznych środków na ochronę jakości wód i racjonalizację jej zużycia. Istotny udział w finansowaniu zadań związanych z ochroną wód i gospodarką odpadami nadal będzie ponosić samorząd miejski.

10.3 Nakłady na realizację Programu

Szacunkowe koszty wdrażania "Programu..." przedstawiono w tabeli niżej. Koszty te zostały określone w oparciu o:

- a) Szczegółowe dane odnośnie kosztów realizacji konkretnych przedsięwzięć lub szacunek kosztów przeprowadzony w oparciu o średnie wskaźniki dotyczące budowy i eksploatacji urządzeń,
- b) Dane statystyczne dotyczące średniorocznych wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną,
- c) Ocenę wielkości środków możliwych do zaangażowania (tzw. ramy finansowe).

Tabela 24. NAKŁADY NA REALIZACJĘ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA MIASTA LUBACZÓW (wg cen z grudnia 2007 r.)

L.p.	Nazwa realizowanego zadania	Szacowane nakłady w latach 2008 – 2011		Szacowane nakłady w latach 2012 - 2015	
		tys. zł	%	tys. zł	%
1	2	3	4	5	6
1.	Priorytet 1: Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych	4 933,0	22,2	1299,0	50,1
2.	Priorytet 2. Gospodarka odpadami	10 000,0	50,0	79,0	3,1
3.	Priorytet 3. Przeciwdziałanie zagrożeniom	100,0	0,4	200,0	7,7
4.	Priorytet 4. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych	40,0	0,2	80,0	3,1
5.	Priorytet 5. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów	50,0	0,2	100,0	3,9
6.	Priorytet 6. Ochrona powietrza atmosferycznego	500,0	2,2	300,0	11,6
7.	Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb	6052,5	27,2	50,0	1,9
8.	Priorytet 8. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym	500,0	2,2	400,0	15,4
9.	Priorytet 9. Ochrona zasobów kopalin	50,0	0,2	50,0	1,9
10.	Działania o charakterze systemowym, w tym m.in. zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń, edukacja ekologiczna, wzmocnienie instytucjonalne	30,0	0,15	30,0	1,1
11.	Zarządzanie programem ochrony środowiska (w tym raporty)	12,2	0,05	6,1	0,2
12.	Ogółem	22 267,7	100	2 594,1	100

Możliwość uzyskania środków unijnych zależeć będzie od ilości oraz jakości projektów przygotowanych zgodnie z wymogami Unii Europejskiej oraz z wymogami określonymi w programach branżowych.

Od wielu lat priorytetem Miasta jest modernizacja i budowa nowych odcinków sieci kanalizacyjnej, a w ostatnim roku również gospodarka odpadami.

11. INFORMACJA ZGODNIE Z WYMOGAMI USTAWY PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA

Podstawa prawna

Art. 44 ust.2 ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. Nr 25, poz. 150 z 2008 r.) wymaga załączenia pisemnych informacji o sposobie wykorzystania:

- 1) ustaleń zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko;
- 2) opinii organu ochrony środowiska oraz organu, o którym mowa w art. 45;
- 3) wyników udziału społeczeństwa, o którym mowa w art. 43 ust. 2,
- 4) informacji o metodach i częstotliwości przeprowadzania analizy realizacji postanowień dokumentu.

Informacja o sposobie wykorzystania ustaleń zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko

Program zakłada zmniejszenie, eliminację lub przeciwdziałanie zagrożeniom środowiskowym, szczególnie związanym z narażeniem zdrowia i życia mieszkańców oraz wpływającym na stan najcenniejszych walorów przyrodniczych Miasta. Prognoza oddziaływania projektu Programu wskazuje na poprawę standardów jakości środowiska w granicach Miasta Lubaczów oraz na korzystne oddziaływanie zwłaszcza w zakresie jakości wód powierzchniowych również na tereny położone poniżej Lubaczowa.

Priorytety i cele ekologiczne określone w Programie uwzględniają cele ochrony środowiska zawarte w dokumentach wyższej rangi. Większość działań przewidywanych do realizacji w projekcie Programu będzie mieć oddziaływanie lokalne, istotne dla mieszkańców Miasta.

Informacja o sposobie wykorzystania opinii i uzgodnień organu ochrony środowiska

Projekt Programu został przedłożony do zaopiniowania Zarządowi Powiatu Lubaczowskiego.

Uchwała Zarządu Powiatu Lubaczowskiego z dnia 28 października 2008 r.

Wyniki udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie oddziaływania projektu programu na środowisko

Burmistrz Miasta Lubaczów zapewnił udział społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest opracowanie i przyjęcie Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Lubaczów przez umieszczenie na stronie internetowej www.lubaczow.pl wraz z prognozą oddziaływania na środowisko oraz informacją o możliwości składania uwag i wniosków.

Informacja o metodach i częstotliwości przeprowadzania analizy postanowień programu

Realizacja założonych celów ekologicznych wymaga konsekwentnych działań wynikających z Programu, jego okresowej weryfikacji i aktualizacji wraz z oceną skutków dla środowiska. Kontrola i ocena stanu środowiska będzie prowadzona w oparciu o monitoring. Do tego celu zostaną wykorzystane dane z państwowego monitoringu środowiska (WIOŚ w Rzeszowie) i opracowywane raporty roczne o stanie środowiska, źródłem pozostałych danych będą opracowania statystyczne, informacje uzyskane od podmiotów korzystających ze środowiska oraz informacje własne.

Monitoring będzie prowadzony w zakresie:

- zmian stanu środowiska, za rok bazowy przyjmuje się 2007 r.
- stopnia realizacji przyjętych celów ekologicznych,
- oceny wykonania i przyjętych działań,
- zmiany uwarunkowań realizacji programu.

W oparciu o wskaźniki monitorowania stopnia realizacji celów ekologicznych możliwa będzie ocena zmian w środowisku, jakie będą wynikiem realizacji działań określonych w Programie.

Prawo nakłada obowiązek sporządzania raportów w okresach 2 – letnich z wykonania Programu i przedkładania go Radzie Miasta. Niezależnie od tego, monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez roczną ocenę wykonania założonego na dany rok budżetu Miasta. Aktualizacja Programu odbywać się będzie co cztery lata.

12. STRESZCZENIE

Podstawa prawna

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 17 ust.1 nakłada na Burmistrza Miasta Lubaczów obowiązek opracowania, a następnie jego aktualizacji - programu ochrony środowiska na najbliższe lata, który zgodnie z art. 18 ust.1 tejże ustawy uchwalany jest przez Radę Miasta Lubaczów.

Cele i założenia programu

Nadrzędnym celem Programu jest wdrożenie polityki ekologicznej państwa na terenie Miasta Lubaczów wynikającej z dokumentów krajowych, wojewódzkich i powiatowych. Główne założenia „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Lubaczów” wynikają z celów, kierunków działań określonych w polityce ekologicznej województwa podkarpackiego, która z kolei uwzględnia politykę ekologiczną państwa, a także aktualnego stanu środowiska (wg stanu na koniec 2007 r.), obowiązujących przepisów prawnych z zakresu ochrony środowiska zarówno krajowych, jak również Unii Europejskiej. Cele i zadania do realizacji z dziedziny ochrony środowiska przyjęte w Programie wynikają z kierunków i możliwości rozwoju gospodarczego Miasta Lubaczów i zawarte są w dokumentach strategicznych rozwoju Miasta. Ich podstawą są także możliwości finansowania inwestycji oraz wyniki raportu z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Lubaczowa” przyjętego przez Radę Miasta Lubaczów Uchwałą Nr 202/XXVII/2004 z dnia 17 grudnia 2004 r.

Problemy ekologiczne Miasta Lubaczów

Skuteczność prowadzonych działań w ochronie środowiska jest oceniana w ramach corocznego monitoringu jakości środowiska. Wyniki monitoringu wskazują na systematyczną i powolną poprawę takich elementów środowiska jak: woda, powietrze, gleby. Nadal jednak pozostaje wiele problemów do rozwiązania, a zwłaszcza gospodarka odpadami, przekroczenia poziomu hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych, zabezpieczenie przeciwpowodziowe, bardzo niski w stosunku do możliwości udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Strategia działań w Mieście Lubaczów w zakresie ochrony środowiska

Strategia działań mająca na celu ochronę i poprawę stanu środowiska w Mieście Lubaczów wynika z przyjętych założeń oraz aktualnej jakości środowiska Miasta. Kontynuowane będą cele o charakterze systemowym oraz cele ekologiczne w zakresie ochrony i dalszej poprawy stanu środowiska. W Programie przyjęto, że Miasto Lubaczów będzie prowadzić działania zmierzające do:

- wzmocnienia równowagi pomiędzy ochroną środowiska a wzrostem gospodarczym,

- zwiększenia konkurencyjności Miasta i innowacyjności gospodarki, w tym wykorzystanie potencjału tkwiącego w zasobach naturalnych i kulturowych Miasta,
- zapobiegania zagrożeniom życia i mienia,
- ograniczanie emisji szkodliwych dla zdrowia,
- doprowadzenie do prawnie obowiązujących standardów jakości środowiska.

Cele o charakterze systemowym dotyczą sprawniejszego funkcjonowania administracji w zakresie ochrony środowiska, a zwłaszcza edukacji ekologicznej, zwiększenia dostępu społeczeństwa do informacji i poszerzenie dialogu społecznego, zwiększenie roli zagadnień ochrony środowiska w planowaniu przestrzennym.

Dotychczas obowiązujące strategie, programy i plany oraz raporty z ich wykonania, a także aktualny stan środowiska pozwalają na ocenę, że nadal priorytety w ochronie środowiska będą należeć do: ochrony wód, gospodarki odpadami i bezpieczeństwa ekologicznego.

Priorytety ekologiczne w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska

Uwzględniając dokumenty wyższej rangi z tego zakresu oraz uwarunkowania gospodarcze Miasta Lubaczów, przyjęto następujące priorytety wg pilności ich realizacji:

Priorytet 1 - Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych

Priorytet 2 – Gospodarka odpadami

Priorytet 3 – Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

Priorytet 4 – Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych

Priorytet 5 - Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej

Priorytet 6 - Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Priorytet 7 - Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu

Priorytet 8 - Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb

Priorytet 9 - Ochrona zasobów kopalin

Dla każdego priorytetu wyznaczono cele ekologiczne średniookresowe do 2015 r. oraz krótkookresowe do 2011 r. oraz działania inwestycyjne i nieinwestycyjne służące realizacji przyjętych celów, a także rejon koncentracji działań.

Najważniejsze inwestycje w ochronie środowiska

W dalszym ciągu największe potrzeby inwestycyjne Miasta będą obejmować działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami i ochrony gleb. Na inwestycje z tego zakresu przewidziano – 99,4% kosztów wdrażania i realizacji programu w okresie do 2011 r. Najważniejsze inwestycje w obrębie każdego priorytetu przedstawia się niżej:

- **w zakresie ochrony wód i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych** – kontynuowanie modernizacji i budowy sieci kanalizacyjnej przyłączającej następne rojony Miasta do oczyszczalni, zapewniające redukcję zanieczyszczeń wprowadzanych ze ściekami do wód płynących, zakończona zostanie modernizacja komunalnej stacji uzdatniania wody,
- **w zakresie gospodarki odpadami** – budowa międzygminnego punktu zbiórki i segregacji odpadów komunalnych,
- **w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska** – remonty i modernizacja zabudowy hydrotechnicznej rzek w granicach Miasta,
- **w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych** – budowa instalacji wykorzystujących energię słoneczną i wiatru oraz biomasy,
- **w zakresie ochrony powietrza, klimatu i warstwy ozonowej** – remonty nawierzchni dróg miejskich dla ograniczenia emisji komunikacyjnej,
- **w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym** – remonty nawierzchni drogowych oraz pielęgnacja zieleni wzdłuż tras komunikacyjnych,

- **w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu** – działania mające na celu zalesianie nieużytków, oraz prowadzące do ograniczanie degradacji środowiska przyrodniczego i strat zasobów różnorodności biologicznej,
- **w zakresie ochrony powierzchni ziemi** - realizacja projektu rekultywacji terenu składowiska odpadów komunalnych,
- **w zakresie ochrony zasobów kopalin** – rozpoznanie zasobów wód geotermalnych w granicach Miasta.

Prognoza poprawy stanu środowiska do 2015 r.

Działania inwestycyjne zawarte w Programie spowodują: ograniczenie emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska, poprawę jakości wód w granicach i poniżej Miasta, przywrócenie wartości użytkowej powierzchni zamkniętego składowiska odpadów, poprawią jakość życia mieszkańców Miasta oraz zwiększą udział społeczeństwa w dostępie do informacji o środowisku.

Przyjmuje się, że do 2015 r. stan środowiska w zakresie: ochrony wód, gospodarki odpadami, udziału energii uzyskiwanej ze źródeł odnawialnych ulegnie poprawie do poziomu wskaźników założonych w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Lubaczów oraz Planie Gospodarki Odpadami dla Miasta Lubaczów.

Zakłada się, że realizacja działań przyjętych w ramach poszczególnych celów ekologicznych doprowadzi m.in. do:

- znacznej poprawy jakości wód w rzece Lubaczówce poniżej Miasta i wzrastać będzie do 100% liczba mieszkańców włączonych do kanalizacji komunalnej, celem optymalnego wykorzystania istniejącej oczyszczalni ścieków,
- jakość wody pitnej dostosowana będzie do wymaganych standardów oraz wrastać będzie nadal racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych, w przemyśle i rolnictwie,
- stworzone zostaną podstawy do nowoczesnego gospodarowania odpadami – zbudowany zostanie międzygminny punkt zbiórki i segregacji odpadów komunalnych
- sukcesywnie ograniczane będzie zagrożenie powodziowe,
- ograniczany będzie ponadnormatywny hałas zwłaszcza drogowy poprzez remonty nawierzchni dróg, rozdział strumieni pojazdów, pielęgnację zieleni wzdłuż dróg,
- zwiększony zostanie udział energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych,
- przywrócona zostanie wartość użytkowa gruntów zajętych przez składowisko odpadów,
- utrzymywane będą wysokie standardy jakości powietrza w Mieście,
- kontynuowane będą działania w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, ochrony zasobów wodnych, ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony kopalin, ochrony lasów i zwiększania lesistości,
- podniesie się poziom świadomości ekologicznej i akceptacji społecznej dla prowadzonych działań ochronnych.

Struktura zarządzania programem i kontrola realizacji programu

Zarządzanie i kontrola Programu na poziomie Miasta prowadzona będzie przez administrację samorządową Miasta Lubaczów oraz przez inne instytucje w zakresie określonym prawem.

W Programie będą uczestniczyć następujące grupy podmiotów:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące;
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu;
- Społeczność Miasta jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Główna odpowiedzialność za wdrażanie i realizację Programu spoczywa na Burmistrzu Miasta Lubaczów, który jest odpowiedzialny za wdrażanie i koordynację działań określonych w Programie i składa Radzie Miasta raporty z wykonania Programu. Rada Miasta winna współdziałać z organami administracji samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Na poziomie Miasta ochrona środowiska realizowana będzie zgodnie z przepisami szczególnymi, ustalającymi kompetencje dla Burmistrza Miasta Lubaczów w zakresie ochrony środowiska zgodnie z art. 376 – 382 Prawa ochrony środowiska. Burmistrz Miasta Lubaczów jako organ

wykonawczy Rady Miasta dysponuje środkami finansowymi (budżet Miasta), a Rada Miasta instrumentami prawnymi – uchwały, zarządzenia, porozumienia.

Ponadto Burmistrz Miasta winien współdziałać z instytucjami administracji specjalnej, dysponujących instrumentami kontroli i monitoringu. Ustalenia Programu będą realizowane także przez podmioty działające na rzecz zrównoważonego rozwoju Miasta Lubaczów.

Analiza i ocena realizacji przedsięwzięć ustalonych w Programie będzie prowadzona w oparciu o dane własne, dane statystyczne, dane uzyskane od podmiotów prowadzących działalność na terenie Miasta oraz z rocznych raportów o stanie środowiska WIOŚ w Rzeszowie.

Obowiązkiem Burmistrza Miasta Lubaczów jest sporządzanie co 2 lata raportu z wykonania Programu i przedstawiania go Radzie Miasta.

Koszty i źródła finansowania programu

Program zawiera szacunkowe nakłady na realizację działań mających zapewnić dotrzymanie standardów jakości środowiska w Mieście Lubaczów. Oparto je na planach inwestycyjnych Miasta na lata do 2007 – 2013 r., dotychczasowych wydatkach, oraz możliwościach finansowania przedsięwzięć środowiskowych w latach 2007 – 2013. Szacunkowe koszty na realizację zadań ujętych w Programie w latach 2008 – 2011 wynoszą – **22 267,7 tys. zł**, w tym działania inwestycyjne wyniosą – **22 125,5 tys. zł**. Działania nie inwestycyjne wstępnie oszacowano na **142,2 tys. zł**. Największe koszty związane będą z gospodarką odpadami – 50%, ochroną powierzchni ziemi – 27,2% i ochroną wód – 22,2%.

Szacunkowe koszty na realizację zadań ujętych w Programie w latach 2012 – 2015 wynoszą – **2 594,1 tys. zł**, w tym działania inwestycyjne wyniosą – **2 458,0 tys. zł**. Działania nie inwestycyjne wstępnie oszacowano na **136,1 tys. zł**. Największe koszty związane będą z ochroną wód – 50,1% i ochroną przed hałasem – 15,4%.

Źródła finansowania programu.

Środki na sfinansowanie zadań planowane są w ok. 50% z budżetu Miasta, a pozostałe z funduszy celowych i środków pomocowych z UE.

Miasto ma możliwość pozyskania środków z Funduszy Strukturalnych oraz Funduszu Spójności, pozostałe fundusze są przeznaczone na realizację zadań o znaczeniu ponadregionalnym.

13. WYKAZ SKRÓTÓW

BAT - Best Available Techniques (Najlepsze Dostępne Techniki)

b. d. - brak danych

GFOŚiGW - Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

GZWP - Główny Zbiornik Wód Podziemnych

NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NO₂ - Dwutlenek azotu

POŚ - Program Ochrony Środowiska dla Miasta Lubaczów

RLM - Równoważna liczba mieszkańców

SO₂ - Dwutlenek siarki

UE - Unia Europejska

WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WPOS - Wojewódzki Program Ochrony Środowiska

WUS - Wojewódzki Urząd Statystyczny w Rzeszowie

WWA - Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne

LITERATURA

1. II Polityka Ekologiczna Państwa, Warszawa, 2001

2. Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2005 r., 2006 r., 2007 r. Urząd Statystyczny, Rzeszów

3. Ochrona środowiska w województwie podkarpackim w latach 2004 – 2006 – Urząd Statystyczny w Rzeszowie 2007 r.

4. Geografia Regionalna Polski, J. Kondracki, Wydawnictwa Naukowe PWN, Warszawa, 1998

5. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie – 2008 r.

6. Stan środowiska w województwie podkarpackim 2005, 2006, 2007 r. – WIOŚ Rzeszów, 2008 r.

7. Strategia rozwoju Miasta Lubaczów

8. Dane uzyskane od podmiotów gospodarczych odnośnie wielkości emisji wprowadzanej do środowiska

9. Strategia rozwoju województwa podkarpackiego 2020 – Rzeszów 2005 r.

10. Województwo podkarpackie – podregiony, powiaty, gminy – Urząd Statystyczny w Rzeszowie 2007 r.

11. Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Lubaczów” – Lubaczów 2006 r.

12. Dane uzyskane od Nadleśnictwa Lubaczów odnośnie zalesień.

ZAŁĄCZNIK TABELARYCZNY

Ważniejsze zadania realizacji celów ekologicznych w zakresie ochrony środowiska

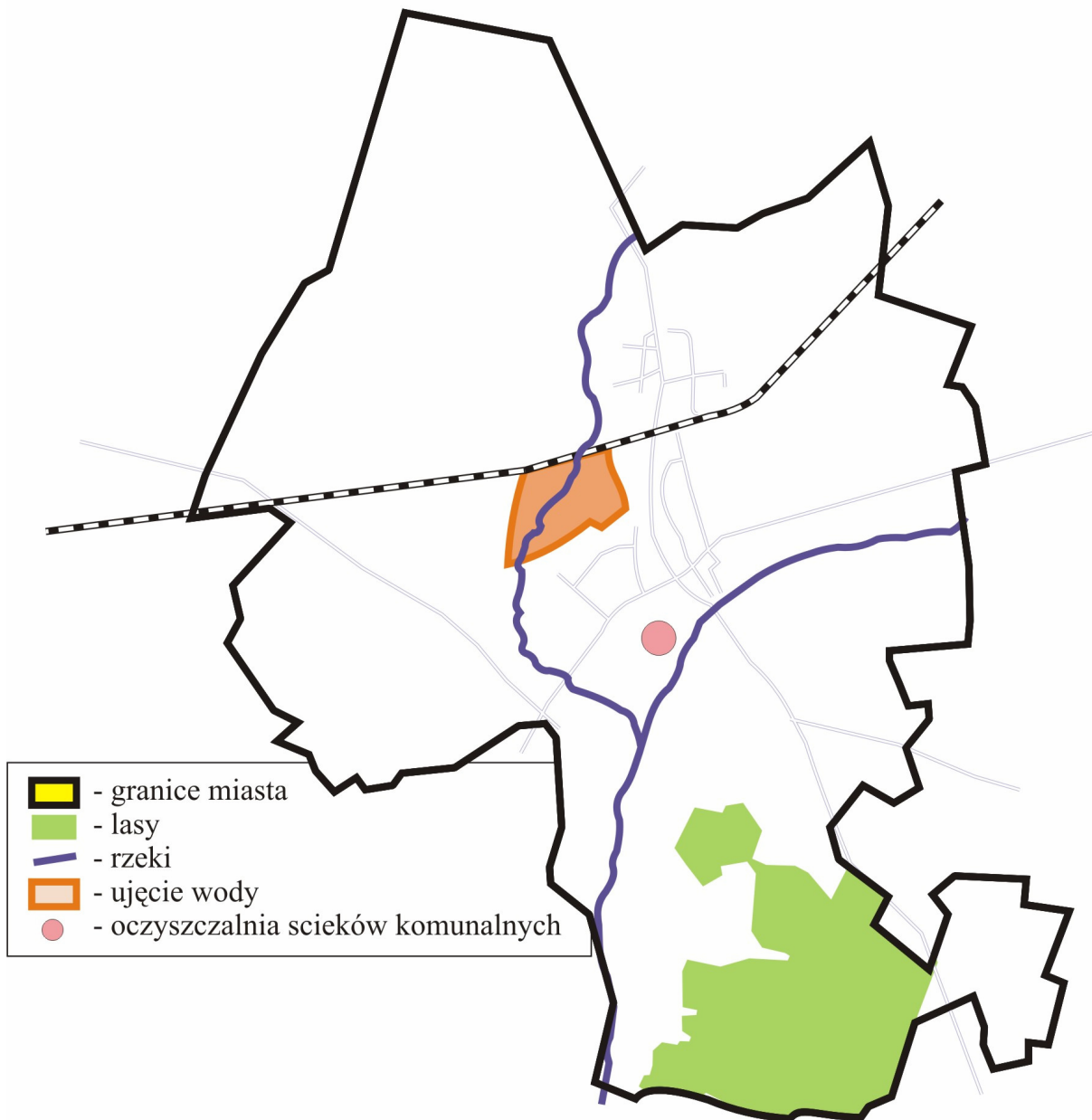
L.p.	Rodzaj działania/przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania	Szacunkowe koszty w tys. PLN w latach	
					2008 – 2011	2012 - 2015
Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych						
1.	Modernizacja stacji uzdatniania wody	Miasto	2007 - 2008	Budżet WFOŚiGW	932,3	-
2.	Budowa sieci kanalizacyjnej	Miasto	2008 - 2013	Budżet, WFOŚiGW	4 933,0	1 299,0
Gospodarka odpadami						
3.	Budowa międzygminnego punktu zbiórki i segregacji odpadów	Miasto	2011	Budżet, Środki pomocowe UE	10 000,0	-
Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb						
4.	Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych	Miasto	2011	Budżet, WFOŚiGW środku UE	6052,5	-
Ochrona powietrza atmosferycznego						
5.	Remonty nawierzchni dróg	Miasto, zarządzający drogami	Praca długotrwała	Budżet, środki własne przedsiębiorstw	500,0	300,0

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA LUBACZOWA

na lata 2008-2011 z uwzględnieniem
lat 2012-2015

Mapa 1 - Uwarunkowania fizjograficzne

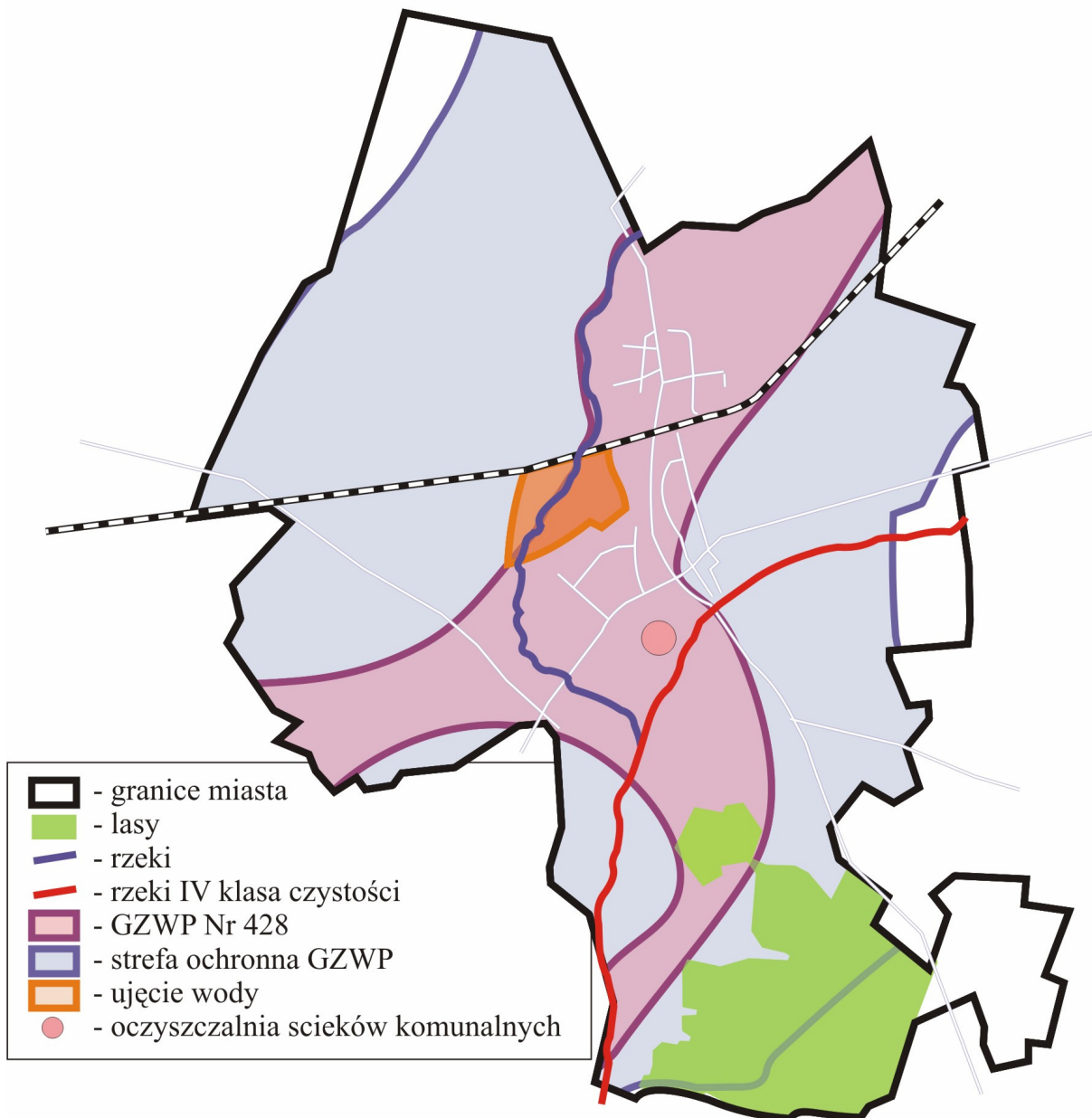

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA LUBACZOWA

na lata 2008-2011 z uwzględnieniem
lat 2012-2015

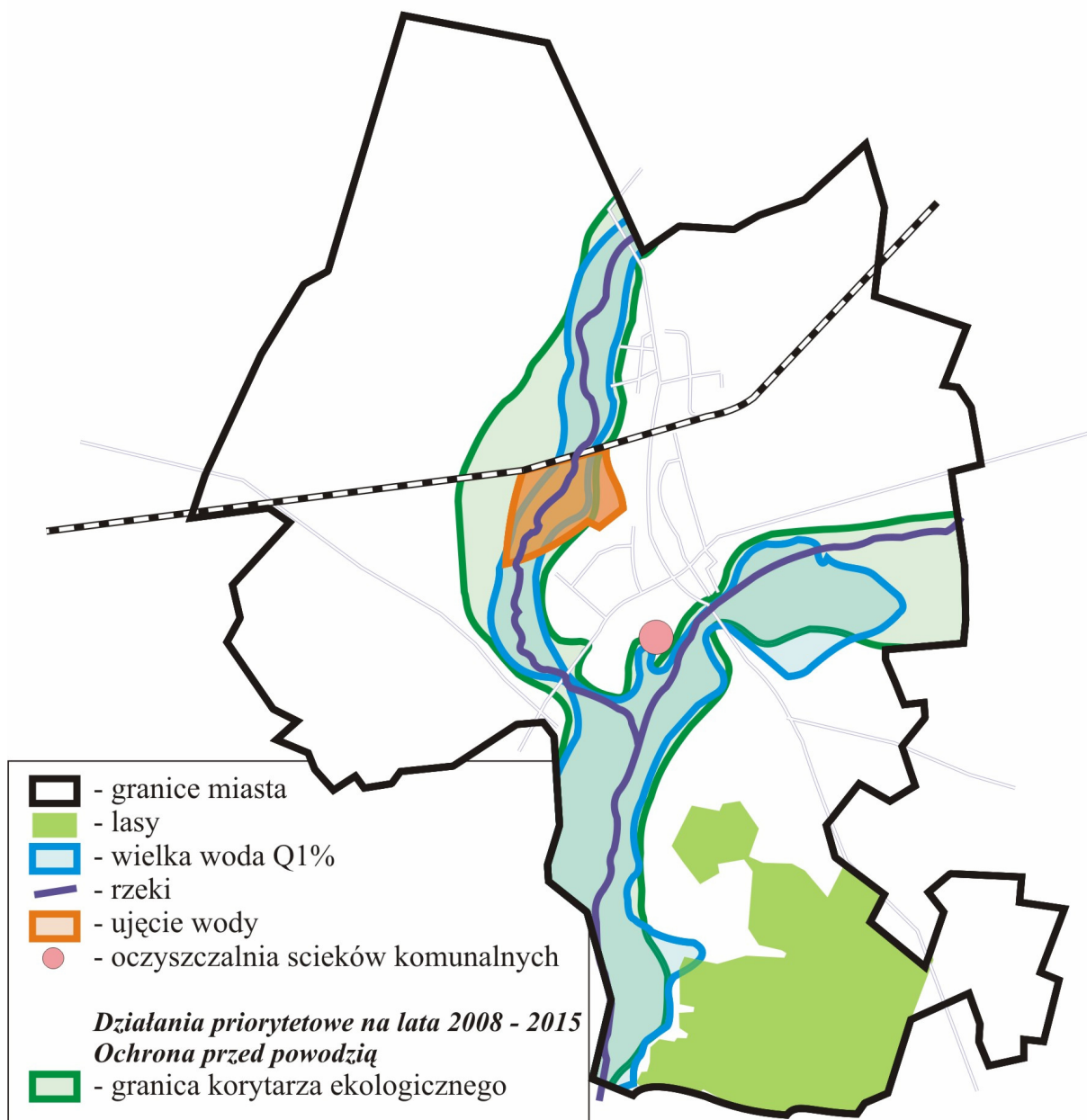
Mapa 2 - Ochrona wód

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA LUBACZOWA

na lata 2008-2011 z uwzględnieniem
lat 2012-2015

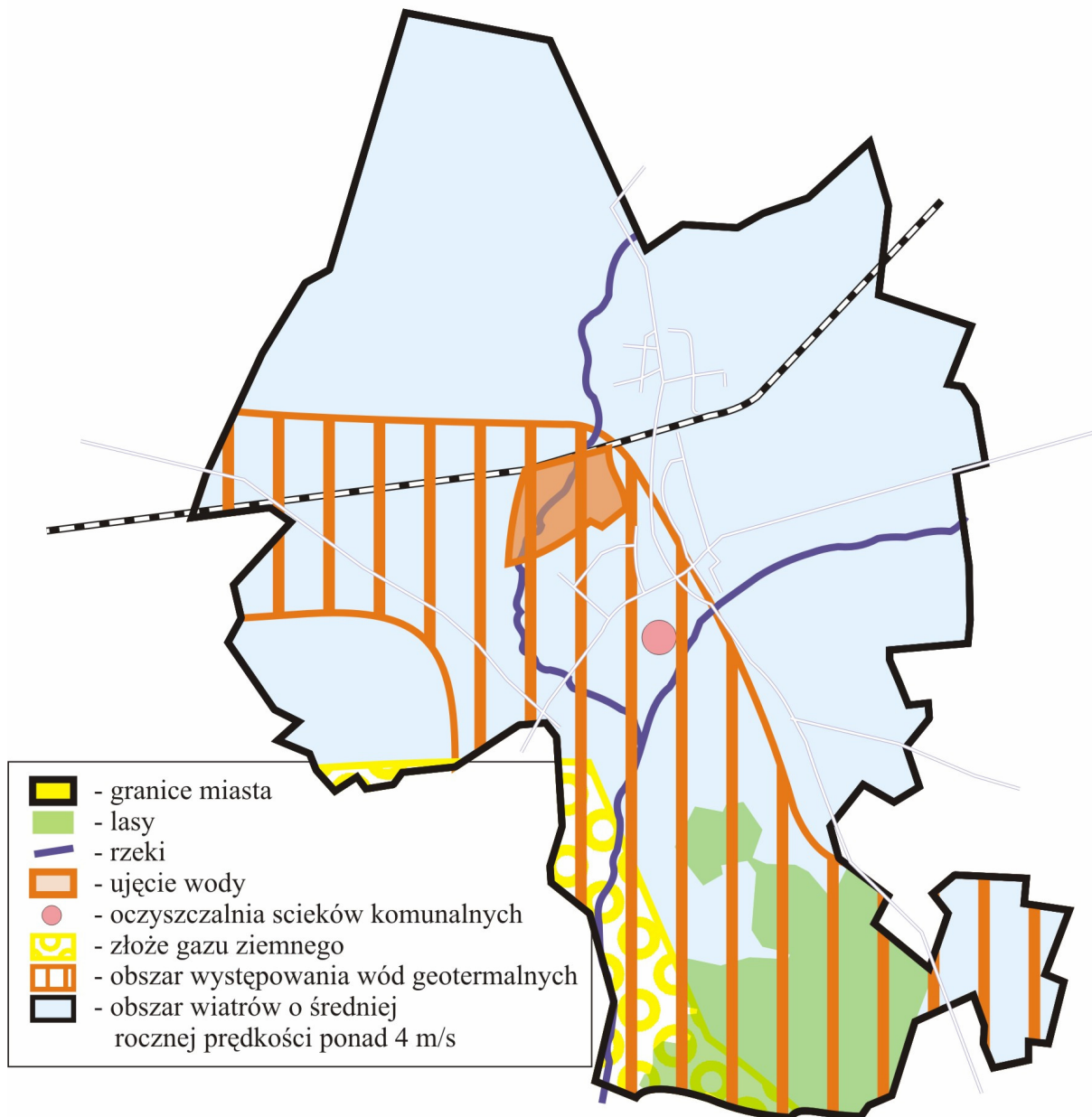
Mapa 3 - Ochrona przed powodzią, ochrona różnorodności biologicznej

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA LUBACZOWA

na lata 2008-2011 z uwzględnieniem
lat 2012-2015

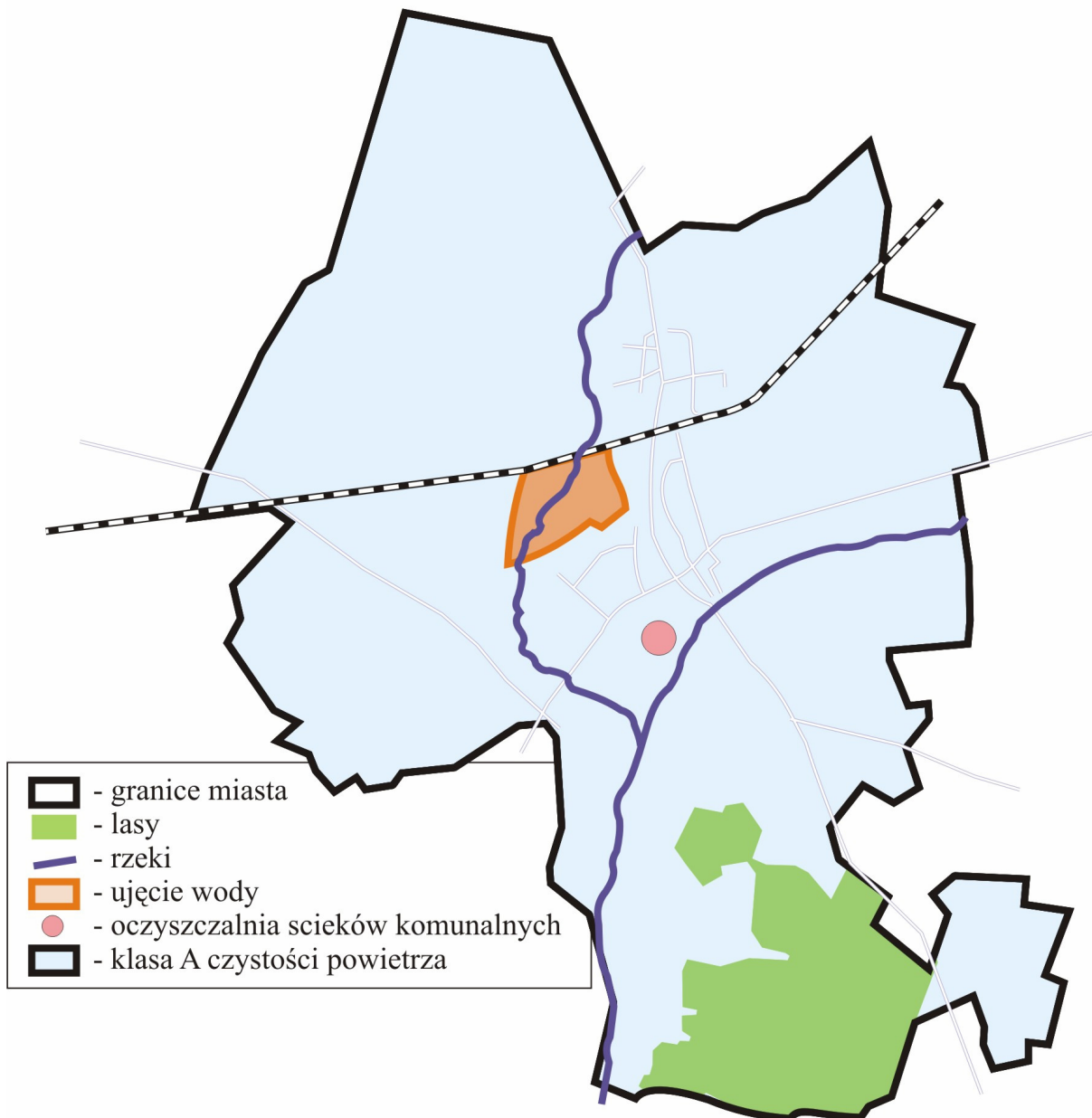
Mapa 4 - Zasoby kopalin, surowce odnawialne

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA LUBACZOWA

na lata 2008-2011 z uwzględnieniem
lat 2012-2015

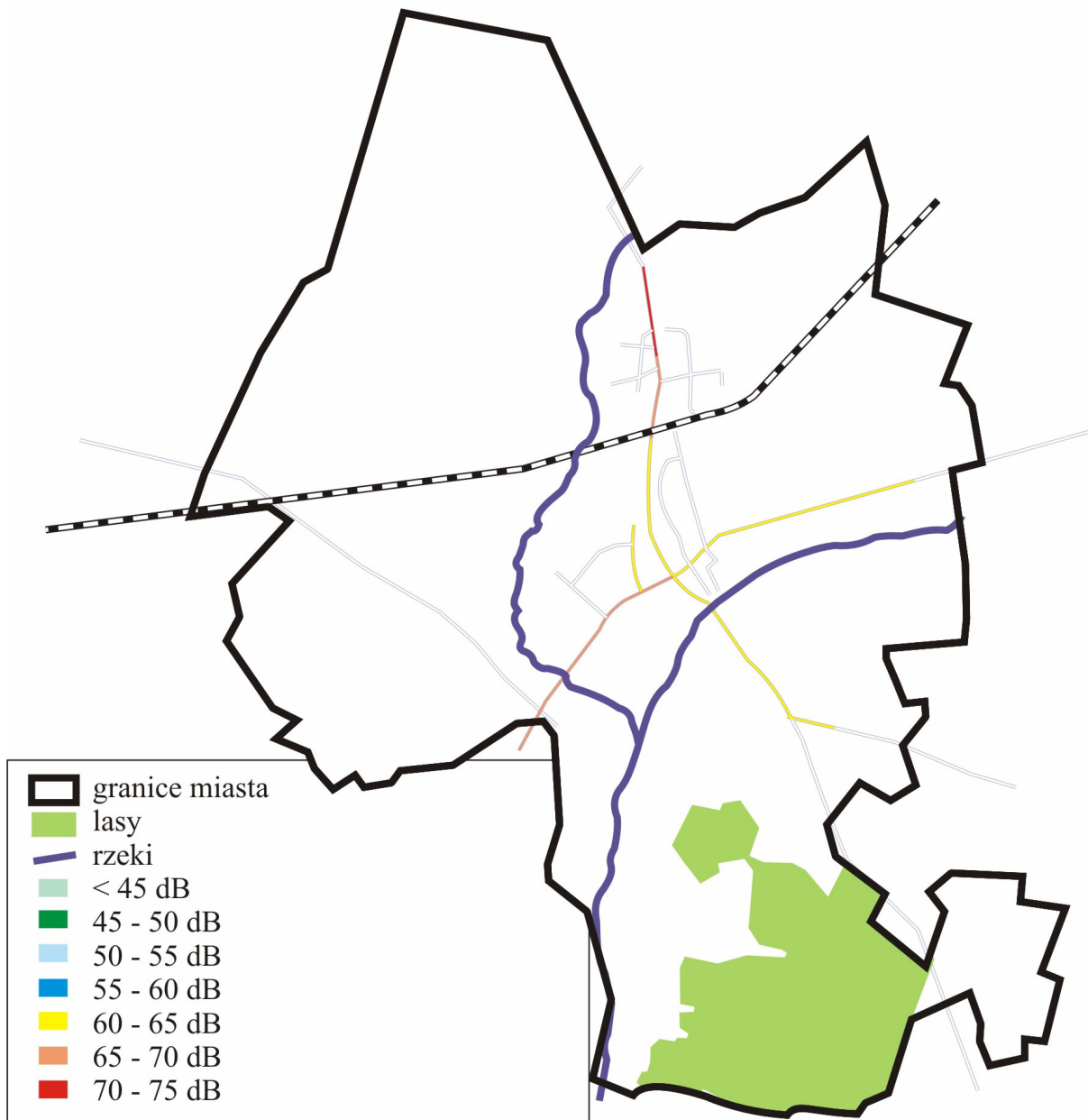
Mapa 5 - Ochrona powietrza

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA LUBACZOWA

na lata 2008-2011 z uwzględnieniem
lat 2012-2015

Mapa 6.1 - Aktualny poziom hałasu komunikacyjnego
pora dnia (pomiary wykonywane w 2005r)

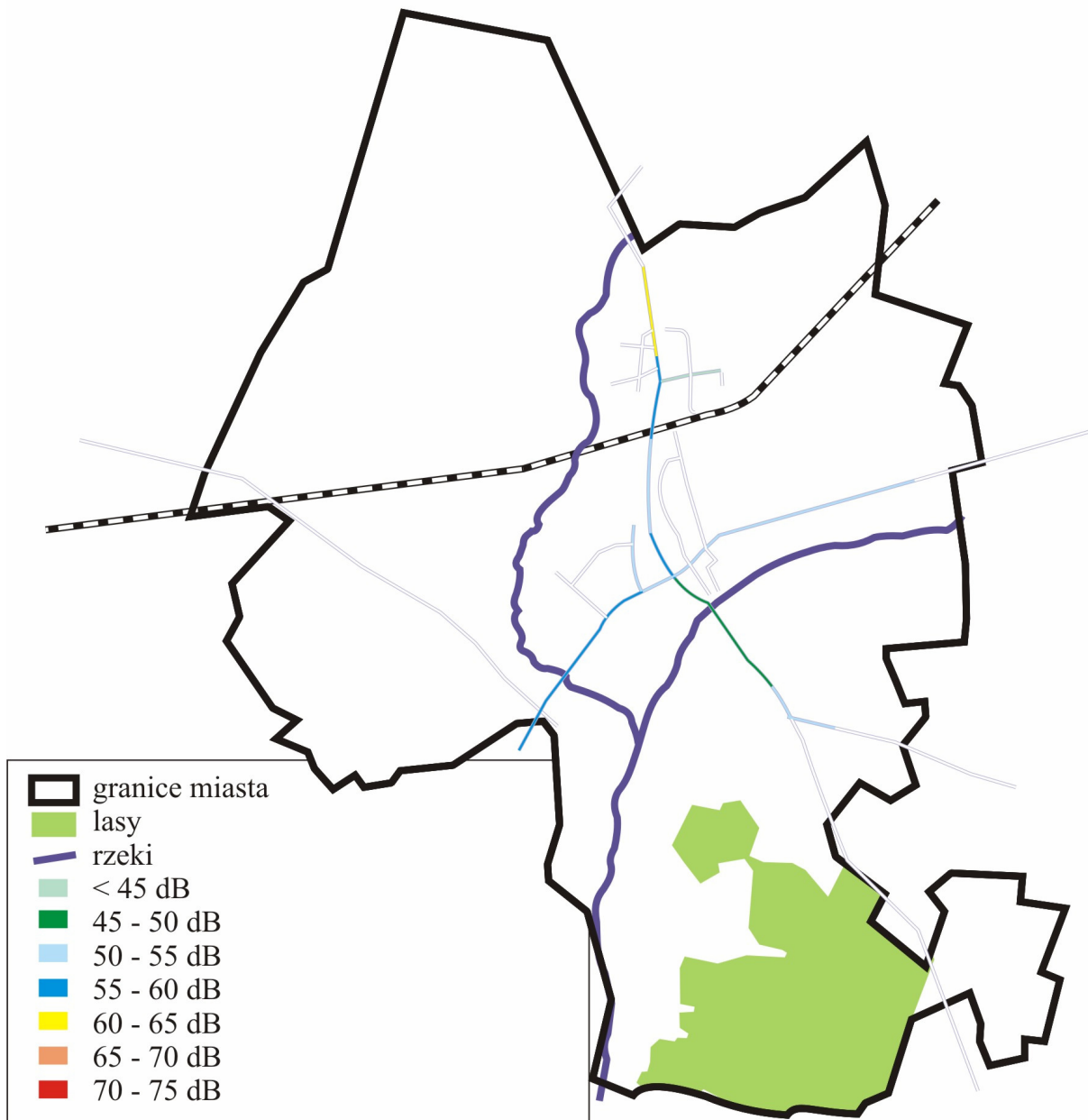

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA LUBACZOWA

na lata 2008-2011 z uwzględnieniem
lat 2012-2015

Mapa 6.2 - Aktualny poziom hałasu komunikacyjnego
pora nocy (pomiary wykonywane w 2005r)

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA LUBACZOWA

na lata 2008-2011 z uwzględnieniem
lat 2012-2015

Mapa 7 - Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb

